

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

VERONEUVONNAN KEHITTÄMINEN TILITOIMISTOSSA

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Marjo Siitonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Liiketalous

SIITONEN, MARJO-RIITTA:

Veroneuvonnan kehittäminen tilitoimis-
tossa

Liiketalouden opinnäytetyö,

61 sivua, 7 liitesivua

Syksy 2013

TIIVISTELMÄ

Tutkielman tarkoituksena on osoittaa minkälaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta. Tutkielman toinen tarkoitus on osoittaa miten tarpeelliseksi yritykset kokevat veroneuvonnan, millaiseksi yritykset arvioivat veroneuvonnan tilitoimistossa ja millaista veroneuvontaa yritykset arvioivat tarvitsevansa tilitoimistolta.

Tutkielma toteutettiin kvantitatiivisena ja kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkielman teoriaosuutta koskevassa kirjallisessa aineistossa perehdyttiin verosuunnitteluun ja verotuksen perusteisiin. Lisäksi perehdyttiin tilitoimistoon veroneuvonantajana. Tutkielman teoriaosuus koottiin alan ammattikirjallisuudesta, lehtiartikkeleista ja sähköisestä materiaalista sekä alan normistosta (lait, asetukset ja ohjeet).

Tutkielman empiirisessä osassa analysoitiin yritysten tilitoimistolta haluamaa veroneuvontaa. Pääosa tutkielman empiirisestä aineistosta hankittiin kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake lähetettiin 45 yritykselle hyödyntäen sähköistä Webropol kanavaa sekä lähettämällä kyselylomake 43 yritykselle sähköpostitse. Lisäksi tutkielman aineistoa hankittiin haastatteleamalla kahta tilitoimiston työntekijää. Tutkielmalla osoitettiin yritysten tarvitsevan veroneuvontaa yrityksen koko elinkaaren aikana. Lisäksi tutkielma osoitti, että yritykset kokivat veroneuvonnan tarpeelliseksi ja tilitoimiston antaman veroneuvonnan asiantuntevaksi.

Avainsanat: veroneuvonta, elinkeinovero, tulovero, yritysjärjestelyt, tilitoimisto

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Studies

SIITONEN, MARJO-RIITTA: Development of Tax Consultation in an
Accounting Firm

Bachelor's Thesis in Business Studies 61 pages, 7 appendices

Autumn 2013

ABSTRACT

The purpose of this study is to show what kind of tax consultation companies need from accounting firms. A secondary aim of the study is to show how important companies find tax consultation, how companies estimate tax consultation in accounting firms and what kind of tax consultation companies estimate they need from accounting firms.

The study was carried out as both a quantitative and qualitative study. The literature in the theoretical part of the study orientated in tax planning and taxation basics. The study also examined accounting firms as tax advisors. The data of the theoretical part of the study was gathered from professional literature, articles in journals, and electronic material, as well as theory based on the norms of the industry (laws, regulations, and guidelines).

The empirical part of the study consists of the analysis of the tax consultation wanted by the companies from the accounting firms. Most of the empirical data was obtained through a questionnaire. The questionnaire was sent to 45 companies through the Internet based Webropol channel and to 43 companies by e-mail. In addition, the material of the thesis was obtained by interviewing two employees working in an accounting firm. The thesis revealed that companies are in need of tax consultation throughout the company's whole life cycle. The study also showed that companies felt tax consultation necessary and the tax consultation, given by accounting firms, professional.

Key words: tax consultation, business tax, income tax, mergers and acquisitions, accounting firm

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta	1
1.2	Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja aiheen rajaus	3
1.3	Tutkimusmenetelmät ja aiemmat tutkimukset	3
1.4	Tutkimuksen rakenne	5
2	VEROSUUNNITTELU JA VEROTUKSEN PERUSTEET	7
2.1	Yritysmuodon valinta ja muutos	8
2.1.1	Osakeyhtiön yritysmuodon muuttaminen	9
2.1.2	Henkilöyhtiön yritysmuodon muuttaminen	10
2.1.3	Yksityisen liikkeen yritysmuodon muuttaminen	11
2.2	Yrityksen ja omistajien sekä voitonjaon verotus	12
2.2.1	Osakeyhtiön ja osakkaan sekä voitonjaon verotus	13
2.2.2	Henkilöyhtiön ja yhtiömiehen sekä voitonjaon verotus	16
2.2.3	Yksityisliikkeen ja ammatinharjoittajan verotus	18
2.3	Yritysjärjestelyt ja niiden verotus	20
2.3.1	Yrityskauppa	20
2.3.2	Osakeyhtiön sulautuminen ja jakautuminen	22
2.3.3	Liiketoimintasiirto	25
2.3.4	Osakevaihto	25
2.4	Yrityksen lopettaminen ja purkaminen	26
2.4.1	Osakeyhtiön lopettaminen ja purkaminen	27
2.4.2	Henkilöyhtiön lopettaminen ja purkaminen	28
2.4.3	Yksityisliikkeen lopettaminen	29
2.5	Arvonlisäverotus	30
3	TILITOIMISTO VERONEUVONANTAJANA	32
3.1	Tilitoimisto	32
3.1.1	Tilitoimistoalan keskeiset ongelmat ja osaamisen kehittämistarpeet	34
3.1.2	Tilitoimistoalan tulevaisuudennäkymät	35
3.1.3	Pk-yrityksen ja tilitoimiston yhteistyö	36
3.2	Tilinpäätössuunnittelu	37
3.3	Ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakeminen	40
3.4	Konsultointi	42

4	KYSELY VERONEUVONNAN TARPEELLISUUDESTA	43
4.1	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	43
4.1.1	Tutkimusmenetelmä	43
4.1.2	Aineiston hankinta ja käsittely	44
4.1.3	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	45
4.2	Aineiston analysointi ja tutkimustulokset	45
4.2.1	Yritysten ja vastaajien taustatiedot	46
4.2.2	Verosuunnittelu yrityksissä	50
4.2.3	Tilitoimisto yritysten veroneuvonantajana	51
4.2.4	Yritysten odotusarvot tilitoimiston veroneuvonnalle	54
5	YHTEENVETO	59
	LÄHTEET	62
	LIITTEET	67

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Suomen verouudistukseen liittyvä valmistelu on ollut monivaiheinen ja -polvinen. Valmistelu aloitettiin verotuksen kehittämisryhmästä joulukuulta 2010, josta se siirtyi hallitusohjelmaan kesällä 2011 ja sieltä edelleen hallituksen kehysriihen yritysverolinjauksiin keväällä 2013. Tämän jälkeen verouudistus siirtyi elinkeino-verotuksen asiantuntijaryhmän työhön kesäkuussa 2013 ja lopulta hallituksen budjettiriiheen elokuussa 2013. Näiden verouudistusvalmistelujen aikana verolainsäädäntöä muutettiin jo vuoden 2012 alusta monilta osin. (Ahvenniemi 2013, 3.)

Hetemäen mukaan hallituksen kehysriihessä tehty verolinjaus on merkittävä, kun pitkään vallalla olleesta kohdennettujen verohuojennusten linjauksesta ollaan pyrkimässä laajaan veropohjaan ja mataliin verokantoihin (Jokinen 2013a, 15, 18). Helminen toteaa valitettavan piirteen verolainsäädännössä olevan sen, että se vain monimutkaistuu koko ajan, vaikka hallitus toisensa jälkeen lupaa yksinkertaistaa sitä. Helmisen mielestä verotus on mennyt huonompaan suuntaan viime vuosien aikana, koska suunnittelun mahdollisuudet ovat lisääntyneet. (Jokinen 2013b, 16–17) Suomen yritys- ja pääomaverotusta koskevien lakien säädökset ovat varsin monimutkaisia. Tämän johdosta tulee tapauskohtaisesti selvittää, minkälainen ratkaisu eri tilanteissa olisi yrittäjälle paras. (Ahvenniemi 2013, 3.)

Vuonna 2012 tehdyt veromuutokset eivät suoranaisesti kohdistuneet kaikkiin yritysmuotoihin, mutta tehdyt muutokset ovat välillisesti vaikuttaneet kaikkiin yritysmuotoihin. Verolainsäädäntöä muutettaessa ei kaikkia seurannaisvaikutuksia ole otettu huomioon kompensoivasti voimaan tulleissa säännöksissä. Vuoden 2012 alusta voimaan tulleista säädöksistä yritysverotuksen kannalta olennaisin muutos oli osakeyhtiöiden verokannan alentaminen 26 prosentista 24,5 prosenttiin. Vuoden 2013 alusta yhteisöverokanta alennettiin edelleen 20 prosenttiin. Osakastasolla verovapaan osingon enimmäismäärä putosi 60 000 euroon aiemman 90 000 euron sijaan. Samanaikaisesti pääomatuloverotusta kiristettiin ja se muuttui progressiiviseksi. (Alhola 2012, 20; Ahvenniemi 2013, 3.)

Vuoden 2012 alusta voimaan tullut verouudistus lisäsi henkilöyhtiöiden verosuunnittelutarvetta merkittävästi. Henkilöyhtiössä pääomatuloksi katsotaan 20 prosentin tuotto osakkaan osuudesta yhtymän elinkeinotoimintaan kuuluneesta verovuotta edeltäneen verovuoden nettovarallisuudesta. Mikäli nettovarallisuus on suuri, ohjautuu suuri osa tuloista pääomatuloverotettavaksi. Verosuunnittelulla voidaan sellainen osa tuloista ohjata ansiotuloksi, jonka ansiotulovero on pääomatuloverokantaa alhaisempi. Palkka on yhtiölle vähennyskelpoinen ja lisäksi siitä voidaan muodostaa toimintavaraus, jolloin yhtiön verotettava tulo pienenee. (Alhola 2012, 21.)

Vuonna 2012 tehtyyn pääomatuloverouudistukseen sisältyy joitakin olennaisia mahdollisuuksia liikkeen- ja ammatinharjoittajien verosuunnitteluun. Mikäli on tarve pienentää pääomatulona verotettavaa osuutta, voidaan pääomatulon määrään vaikuttaa melko hyvin. Pääomatulo-osuuden määrä voidaan verovelvollisen vaatimuksesta alentaa 20 prosentista joko 10 prosenttiin tai jopa 0 prosenttiin. Nollavaihtoehdolla koko jaettava yritystulo verotetaan ansiotulona. Verosuunnittelua voidaan tehdä myös nettovarallisuutta hyödyntäen ohjaamalla tuloja joko pääomatuloksi tai ansiotuloksi niiden verotuksellisen edullisuusjärjestyksen mukaan. (Alhola 2012, 20–21.)

Tehdyistä verouudistuksista huolimatta joudutaan pidemmällä tähtäimellä miettimään, mihin kansainvälinen verokilpailu tulee johtamaan ja tuleeko sillä olemaan vaikutusta yhteisöverotuksen tulevaisuuteen. Paineet yhteisöverokannan laskemiselle tulevat olemaan todennäköisesti entistä kovempia tulevaisuudessa. Tämän seurauksena verotuottojen kerääminen saattaa olla entistä haasteellisempää. Verouudistuksessa ja sen kannusteissa unohdettiin täysin henkilöyhtiöt ja elinkeinonharjoittajat. Näille yritysmuodoille merkityksellistä pääomaveroa korotettiin ja tehty yhteisöverokannan alentaminen ei näitä yritysmuotoja koske. Lähtökohtana verotuksessa tulisi olla eri yhtiömuotojen kohtelemisen mahdollisimman veroneutraalisti samalla tavalla ja samalla yrittäjyyttä kannustaen. (Ahvenniemi 2013, 3.)

1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja aiheen raja

Tämän tutkimuksen aiheena on veroneuvonnan kehittäminen tilitoimistossa. Tavoitteena on kartoittaa, tarvitsevatko yritykset tilitoimistoa veroneuvonnassa ja miten yritykset ovat kokeneet saamansa palvelun veroasioissa.

Täten tutkimuksen pääongelmaksi muodostuu:

- Minkälaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta?

Tutkimuksen alaongelmina selvitetään:

- Millaista veroneuvontaa yritykset arvioivat tarvitsevansa?
- Miten tarpeelliseksi yritykset kokevat veroneuvonnan?
- Millaiseksi yritykset arvioivat veroneuvonnan tilitoimistossa?

Tutkimus on rajattu yksityisliikkeiden, henkilöyhtiöiden (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö) ja pienten osakeyhtiöiden veroneuvontaan. Pieninä osakeyhtiöinä pidetään tässä tutkielmassa alle kymmenen miljoonan euron liikevaihtoa. Tutkimuksesta on rajattu pois julkiset ja suuret osakeyhtiöt, konsernit, asunto-osakeyhtiöt, säätiöt ja yhdistykset.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja aiemmat tutkimukset

Tämä tutkimus on toteutettu käyttäen sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus ovat toisiaan täydentäviä lähestymistapoja, joita on käytännössä tarkkarajaisesti vaikea erottaa toisistaan. Kvantitatiivinen vaihe voi edeltää kvalitatiivista aihetta esimerkiksi siten, että kvantitatiivisen survey-tutkimuksen avulla luodaan perus-

teet sille, miten muodostaa vertailtavia ryhmiä kvalitatiivisia haastatteluja varten. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136–137.)

Kvantitatiivisessa tutkimisessa havaintoaineiston tulee soveltua määrälliseen, numeeriseen mittaamiseen. Tutkittavaksi valitut henkilöt edustavat otosta tutkittavasta perusjoukosta. Saatu aineisto muutetaan taulukkomuotoon tilastollista käsittelyä varten, jonka jälkeen saaduista tuloksista tehdään päätelmiä. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on kokonaisvaltainen tiedonhankinta, jossa aineisto koostuu luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja tutkimuksen pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita sen sijaan, että pyrittäisiin todentamaan jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 138, 140, 161, 164.)

Tämä tutkimus on toteutettu survey-tutkimuksena, jossa tarkoituksena on kerätä tietoa standardoidussa muodossa joukolta ihmisiä. Survey-tutkimukselle tyypillistä on poimia tietystä ihmisjoukosta otos yksilöitä, kerätä aineisto jokaiselta yksilöltä. Aineiston keräämisessä käytetään usein kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua. Kerätyn aineiston avulla pyritään kuvailemaan, vertailemaan tai selittämään ilmiötä. (Hirsjärvi ym. 2009, 134.)

Tutkielman aineisto hankittiin kyselylomakkeen avulla Webropol-kanavaa hyödyntäen sekä lähettämällä kysely sähköpostin liitteenä. Webropol-kysely lähetettiin satunnaisesti valituille 45 päijät-hämäläiselle yritykselle ja sähköpostitse 43 Lahden ammattikorkeakoulun rekisterissä olleelle yritykselle. Lisäksi haastateltiin kahta tilitoimistossa työskentelevää henkilöä. Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvailla tutkittavaa ilmiötä. Tutkimuksen teoriaosuus pohjautuu alan normistoon (lait, asetukset ja ohjeet), kirjallisuuteen, lehtiartikkeleihin ja sähköiseen materiaaliin.

Veroneuvonnasta on aiemmin tehty useita opinnäytetöitä. Kattelus (2008) tutki Satakunnan ammattikorkeakoulussa tekemässä opinnäytetyössä Tilitoimiston roolia yrityksen verosuunnittelussa. Bromanin (2011) Turun ammattikorkeakoulussa tehdyssä opinnäytetyössä tutkittiin suppeaomistus pohjaisen osakeyhtiön verosuunnittelua ja osinkoverotusta. Grönqvist (2011) puolestaan tutki Haaga-Helia

ammattikorkeakoulussa tekemässä opinnäytetyössä Pk-yrityksen verosuunnittelua Kaj Grönqvist Oy:lle. Aiemmissä tutkimuksissa Bromanin ja Grönqvistin tutkimukset keskittyivät yhden yrityksen verosuunnitteluun sekä Broman lisäksi osinkoverotukseen. Katteluksen tutkimus käsitteli eri yritysmuotojen tilinpäätösaikais-ta verosuunnittelua yhtiön voiton ja voitonjaon näkökulmasta. Tämä tutkimus eroaa aikaisemmista tutkimuksista siten, että tässä käsitellään yrityksen verosuunnittelua yrityksen koko elinkaaren aikana.

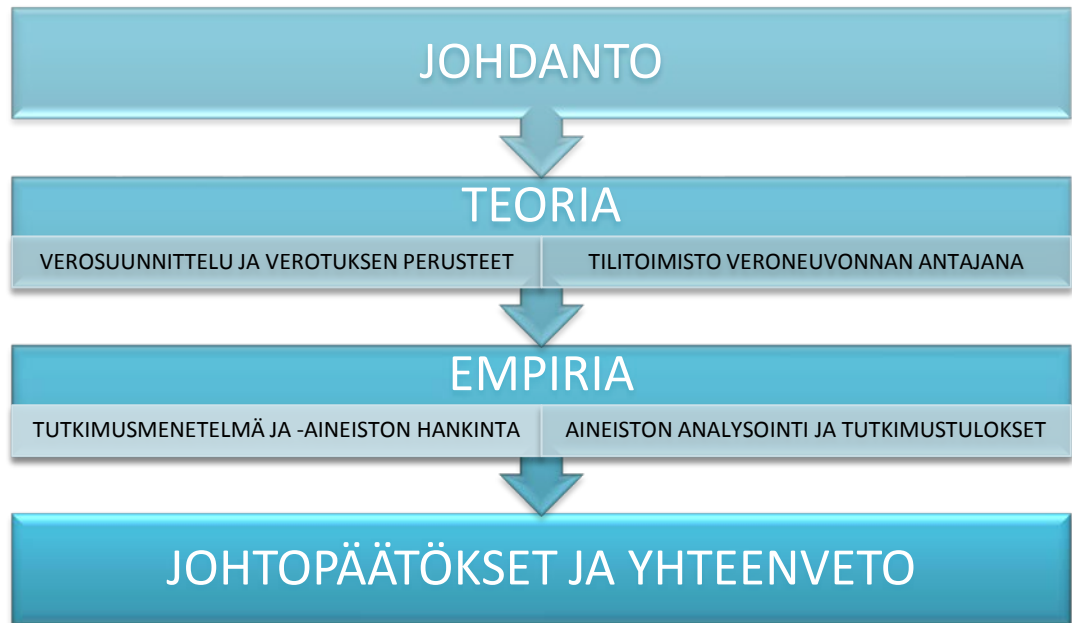
1.4 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus on jaettu viiteen päälukuun ja niiden alalukuihin. Tutkimuksen ensimmäisenä lukuna on johdanto, jossa on ensin selvitetty tutkimuksen taustaa ja sen jälkeen tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja aiheen rajaus. Ensimmäinen luku sisältää myös kuvauksen tutkimusmenetelmistä sekä kirjallisuuskatsauksen. Ensimmäisen luvun lopuksi kuvataan tutkimuksen rakenne.

Tutkimuksen luvuissa kaksi ja kolme käsitellään tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Luvussa kaksi perehdytään verosuunnittelun kannalta merkityksellisiin verotuksen perusteisiin. Ensimmäisessä alaluvussa selvitetään yritysmuodon valintaa ja sen muuttamista. Seuraavassa alaluvussa perehdytään yrityksen verotukseen ja voitonjakoon. Tämän jälkeen kuvataan yritysjärjestelyjä ja niiden verottamista ja sen jälkeen käsitellään yrityksen lopettamisen ja purkamisen verotusta. Toisen luvun lopuksi luodaan lyhyt katsaus arvonnisäverotukseen.

Kolmannessa luvussa käsitellään ensin tilitoimiston toimintaympäristöä luomalla katsaus tilitoimistoalaan, sen keskeisiin ongelmiin ja osaamisen kehittämistarpeisiin sekä tilitoimistoalan tulevaisuudennäkymiin. Lisäksi kuvataan pk-yrityksen ja tilitoimiston yhteistyötä. Tämän jälkeen selvitetään tilinpäätössuunnittelua ja kuvataan veroilmoituksen laatimista sekä verotuksen ennakoimisen kannalta merkityksellisiä ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakemista. Lopuksi käsitellään konsultointia.

Luku neljä sisältää tutkimuksen empiirisen osuuden. Ensin kuvataan tutkimusmenetelmä, aineiston hankinta ja sen käsittely sekä pohditaan tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia. Tämän jälkeen selvitetään aineiston analysointi ja tutkimustulokset. Luvussa viisi kerrotaan tutkimuksen johtopäätökset ja tehdään tutkimuksen yhteenveto.

KUVIO 1. Tutkimuksen rakenne.

2 VEROSUUNNITTELU JA VEROTUKSEN PERUSTEET

Yritysten verosuunnittelu painottui aiemmin lähes yksinomaan tilinpäätössuunnitteluun, mutta verotuksen muuttuessa on verosuunnittelun painopiste vaihtunut tilikauden aikana tapahtuvaan jatkuvaan verosuunnitteluun. Veronäkökohtien huomioonottaminen etukäteen on tärkeää yritysmuotoa valittaessa sekä yritysmuodon muutostilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Verosuunnittelun tarkoituksena on etukäteen arvioida ja ottaa huomioon suunnitellun toimenpiteen veroseuraamuksia. Suunnittelun tarve vaihtelee ja on erilainen pienissä yksityisliikkeissä kuin esimerkiksi osakeyhtiöissä. (Engblom, Holla, Järvinen, Kellas, Lampinen, Lepistö, Nuotio, Paronen, Rautajuuri, Sandelin, Torkkel & Äimä 2012, 81.)

Tilikauden aikainen verosuunnittelu keskittyy omistajayrittäjällä pitkälti yrityksen nettovarallisuuden kasvattamiseen ja voitonjakoon. Yrittäjän tulee harkita esimerkiksi sitä, kannattaako hänen nostaa yhtiöstä palkkaa. Yritystoiminnan erityisjärjestelyiden kuten yrityskauppojen, yritysmuodon muutosten ja yrityksen purkamisen suunnitteleminen ja toteuttaminen on olennainen osa yritysten toimintaa nykyisin. Tällaisten järjestelyjen toteuttamiseen voi kulua useita vuosia ja ne edellyttävät hyvää suunnittelua ja mahdollisesti ennakkotiedon hakemista verottajalta. (Engblom ym. 2012, 81.)

Verosuunnittelussa raja sallitun ja kielletyn välillä on pieni. Mahdollisia ongelmia voi esiintyä esimerkiksi intressipiirissä tapahtuvissa järjestelyissä ja hinnoittelukysymyksissä. Myös yritysjärjestelyissä ja sellaisissa järjestelyissä, joissa useita transaktioita tehdään edestakaisin tai peräkkäin, voi ilmetä ongelmia. Mahdollisen veron kiertämisen estämiseksi on laissa veromenettelystä sisällytetty erityinen veron kiertämissäännös. Säännöksiä on myös monissa muissa laeissa. Muun muassa virheellinen hinnoittelu voidaan oikaista vastaamaan käyvän hinnan mukaista tasoa veron kiertämissäännöksen nojalla. Peitellyn osingon säännöstä voidaan soveltaa osakeyhtiön ja osakkaan välisissä transaktioissa. Ääritapauksissa verosuunnittelu voi täyttää myös rikoslain verorikoksen tunnusmerkistön, joita ovat verorikkomus ja veropetos. Verosuunnitteluun liittyvän mahdollisen epävarmuu-

den poistamiseksi, voidaan verovirastolta tai keskusverolautakunnalta pyytää toimenpiteestä etukäteen ennakkokannanottoa. (Engblom ym. 2012, 82.)

Tässä tutkielmassa keskitytään Suomessa olevissa perusyrittymuodoista yksityisliikkeiden, henkilöyhtiöiden sekä pienten osakeyhtiöiden veroneuvontaan. Tämän teoriaosuuden tarkoituksena on kuvailla verotuksen moninaisuutta yrityksen elinkaaren aikana. Tässä luvussa käsitellään ensin yritysmuodon valintaa ja sen muuttamista. Tämän jälkeen esitetään eri yhtiömuotoisten yritysten ja omistajien sekä voitonjaon verotus. Tämän jälkeen tarkastelun kohteena ovat yritysjärjestelyt ja niiden verotus sekä yrityksen lopettamisen ja purkamisen verotus. Lopuksi tarkastellaan arvonlisäverotusta. Vaikka arvonlisäverotukseen ei veron määrän osalta voida vaikuttaa, on tämä aihealue sisällytetty tutkielmaan, koska sen oikeellisuuden varmistaminen on tärkeää yritystoiminnan kannalta. Tilinpäätöshetken verosuunnittelu kuvataan luvussa 3.

2.1 Yritysmuodon valinta ja muutos

Yritysmuodon valinnalla on keskeinen merkitys sekä yrityksen että sen omistajien verotukseen. Osakeyhtiöitä verotetaan yhteisönä, joka tarkoittaa sitä, että vero yhteisön tulosta maksuunpannaan yhteisölle itselleen. Yhteisön omistajille maksamista tuloista verotetaan omistajia tietyin rajoituksin. Henkilöyhtiöistä, joita ovat avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö, käytetään verotuksessa nimitystä elinkeinoyhtymä. Elinkeinoyhtymä ei itse maksa tuloveroa, vaan sen tulos verotetaan omistajien eli yhtiömiesten tulona. Yksityisliike ei ole erillinen verovelvollinen, vaan sen tulosta verotetaan liikkeenharjoittajaa. Omistajayrittäjän henkilökohtaista tuloa verotetaan joko ansio- tai pääomatulona. Osakeyhtiöstä saatu osinko, yksityisliikkeen jaettava yritystulo ja henkilöyhtiön osakkaan tulo-osuus jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuksiin. (Kukkonen & Walden 2011, 16–17.)

Yritysmuodon valinta vaikuttaa myös yrittäjän taloudelliseen riskiin. Yksityisliikkeen omistajan ja henkilöyhtiön osakkaan vastuu yrityksen veloista on yleensä aina rajoittamaton. Sen sijaan osakeyhtiössä osakeyhtiön osakkeenomistajan vastuu rajoittuu hänen maksamaansa osuuteen osakepääomasta. Osakkeenomistaja

voi joutua vastuuseen yrityksen veloista ainoastaan erillisen sitoumuksen nojalla. Yritysmuodon valintaan vaikuttaa myös kirjanpidon vaatimukset elinkeinoverotuksen perustuessa keskeisiltä osiltaan yrityksen kirjanpitoon. Kaikki yhtiömuotoiset yritykset sekä liikettä ja ammattia harjoittavat ovat kirjanpitovelvollisia, mutta liikkeenharjoittajan kirjanpidon ja tilinpäätöksen vaatimukset ovat suuremmat kuin ammatinharjoittajan. Valittua yritysmuotoa voi olla tarpeen muuttaa yrittäjätoiminnan elinkaaren aikana useampaan kertaan liiketoiminnan laajentumisen tai supistumisen johdosta. Myös verosäännösten muuttuminen voi johtaa yritysmuodon muuttamiseen. (Kukkonen & Walden 2011, 17–18.) Yritysmuodon muuttamisella on merkitystä sekä omistajien asemaan että velkavastuuseen ja vakuuden kestävyys. Yritysmuotoa muutettaessa tulee huomioida siihen liittyvät monenlaiset verotuskysymykset. (Immonen 2008, 425.)

2.1.1 Osakeyhtiön yritysmuodon muuttaminen

Osakeyhtiölaki mahdollistaa osakeyhtiön muuttamisen osuuskunnaksi, avoimeksi yhtiöksi, kommandiittiyhtiöksi tai yksityisliikkeeksi. Yksityinen osakeyhtiö, jossa on kaksi tai useampia osakkeenomistajia, voidaan muuttaa avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi ilman selvitysmenettelyä, mikäli osakeyhtiön osakkeenomistajista tulee avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehiä. Muutos edellyttää yhtiösopimusta. Mikäli osakeyhtiössä on ainoastaan yksi osakkeenomistaja, voi osakeyhtiö jatkaa toimintaansa yksityisliikkeenä. Osakeyhtiön muuttaminen henkilöyhtiöksi tai yksityisliikkeeksi edellyttää kaikkien osakkeenomistajien suostumusta. Osakeyhtiötä ei ole mahdollista muuttaa muuksi yritysmuodoksi jatkuvuusperiaatetta noudattaen, joten muutostilanteessa osakeyhtiön katsotaan purkautuvan. Osakeyhtiön verotuksessa omaisuuden luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden todennäköinen luovutushinta eli käypä arvo. Osakkeenomistajaa verotetaan luovutusvoittoveron mukaisesti. Varainsiirtoverotuksessa henkilöyhtiöksi muuttaminen ei aiheuta veroseuraamusta. Mikäli toimintaa jatketaan yksityisenä elinkeinonharjoittajana, tulee siirtävistä kiinteistöistä ja arvopapereista maksaa varainsiirtovero. Arvonlisäverotuksessa muutoksella ei ole vaikutusta. (Immonen 2008, 461–464.)

2.1.2 Henkilöyhtiön yritysmuodon muuttaminen

Henkilöyhtiötä voidaan muuttaa joko vaihtamalla henkilöyhtiötyyppiä avoimesta yhtiöstä kommandiittiyhtiöksi tai päinvastoin sekä muuttamalla henkilöyhtiö osakeyhtiöksi. Henkilöyhtiötä on mahdollista muuttaa myös siten, että avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö puretaan ja toimintaa jatketaan yksityisenä liikkeenä. (Immonen 2008, 436–437, 441.)

Henkilöyhtiön muuttaminen avoimesta yhtiöstä kommandiittiyhtiöksi tapahtuu siten, että yhtiöön otetaan uusi äänetön yhtiömies tai jonkun yhtiömiehen vastuu sovitaan rajoitettavaksi omaisuuspanoksen määrään. Kommandiittiyhtiö muuttuu avoimeksi yhtiöksi muuttamalla yhtiösopimusta siten, että äänettömät yhtiömiehet sitoutuvat rajoittamattomaan vastuuseen yhtiön velvoitteista tai kaikki äänettömät yhtiömiehet eroavat yhtiöstä ja jäljelle jää vain vastuunalaisia yhtiömiehiä. Mikäli kaikki äänettömät yhtiömiehet ja vastuunalaiset yhtiömiehet eroavat siten, että yhtiöön jää ainoastaan yksi vastuunalainen yhtiömies, yhtiö purkautuu viimeistään vuoden kuluttua muutoksesta ja toiminta jatkuu yksityisenä liikkeenä. Yhtiön verotuksellisessa asemassa ei tapahdu muutosta, joten yhtiön verotuksessa omaisuuden ja osakkeen verotuksessa yhtymäosuuden omistusaika ei katkea. Verotukselliseen jatkuvuuteen oikeuttaa myös henkilöyhtiön purkamisen ja toiminnan jatkaminen yksityisliikkeenä. (Immonen 2008, 436–437, 440–441.)

Henkilöyhtiö voidaan muuttaa osakeyhtiöksi yhtiömiesten tekemällä päätöksellä, johon yleensä vaaditaan kaikkien yhtiömiesten hyväksyntä, kommandiittiyhtiössä myös äänettömän yhtiömiehen hyväksyntä. Jokaisella yhtiömiehellä on oikeus saada osakeyhtiön osakkeita osuuttaan vastaavalla määrällä. Osakeyhtiöksi muuttaminen saattaa vapauttaa yhtiömiehet henkilökohtaisesta velkavastuusta tiettyjen edellytysten täytyessä. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön muuttaminen osakeyhtiöksi ei katkaise verotuksellista jatkuvuutta, mikäli kirjanpidollinen tase-jatkuvuus, omistuksellinen ja toiminnallinen jatkuvuus sekä liikekokonaisuus säilyvät muutoksessa. Henkilöyhtiön verovuosi päättyy kun osakeyhtiö on rekisteröity ja sen verotus toimitetaan erillisesti tältä verovuodelta. Verovuodelta voi tehdä poiston ainoastaan kerran, joten osakeyhtiö voi yritysmuodon muutosvuonna vähentää poistoina enintään sen määrän, joka vastaa verovuoden enimmäispoistoja

vähennettynä henkilöyhtiön verotuksessa vähennettyjen poistojen määrällä. (Immonen 2008, 441, 444, 455.)

2.1.3 Yksityisen liikkeen yritysmuodon muuttaminen

Yksityisen liikkeen toimintaa voidaan muuttaa siten, että perustetaan avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö tai osakeyhtiö. Yksityinen liike muutetaan avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi ottamalla liikkeeseen vähintään yksi uusi yhtiömies. Uuden yhtiömiehen vastuu yhtiön velvoitteista perustuu yhtiösopimukseen ja se voi olla joko rajoittamaton tai rajoitettu vastuu. Yksityinen liike voidaan muuttaa myös osakeyhtiöksi. (Immonen 2008, 426, 428.)

Yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittajan ei verotuksessa katsota lopettavan toimintaansa, mikäli toimintamuodon muutoksessa aikaisemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirretään samoista arvoista toimintaa jatkavaan yhtiöön noudattamalla kirjanpidon tasejatkuvuutta. Liikkeen- tai ammatinharjoittajan tulee perustaa avoin yhtiö, johon hän tulee yhtiömieheksi, kommandiittiyhtiö, johon hän tulee vastuunalaiseksi yhtiömieheksi tai osakeyhtiö, jonka osakkeet hän yksin merkitsee. (Immonen 2008, 430.)

Yhtiömuodon muutoksen vaikutus verovuoteen riippuu siitä, miten yhtiömuotoa muutetaan. Mikäli elinkeinotoiminta siirretään osakeyhtiölle, verotetaan tulo osakeyhtiön kaupparekisteriin merkitsemistä edeltävältä ajalta liikkeenharjoittajan tulona. Sen sijaan henkilöyhtiöksi muutettaessa toimitetaan verotus koko verovuodelta henkilöyhtiön verotusperustein. Osakeyhtiöksi muutettaessa osakeyhtiö saa toimintamuodon muutos vuonna vähentää poistoina enintään verovuoden enimmäispoistoja vastaavan määrän, josta on vähennetty liikkeen verotuksessa verovuonna hyväksyttävien poistojen määrä. Osakeyhtiöksi muuttamisen johdosta yksityisliikkeessä mahdollisesti tehty toimintavaraus purkautuu verotettavaan tuloon sinä verovuonna, jolloin yritysmuoto on muutettu. Yksityisliikkeestä siirtynyttä omaisuutta luovutettaessa lasketaan omistusajat omaisuuden saannosta ennen toimintamuodon muutosta. Sellaisen omaisuuden verotus, joka on jätetty siirron ulkopuolelle, tapahtuu pääsääntöisesti yksityiskäyttöönottona. Omaisuuden

luovutushinnaksi katsotaan sen alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta, eikä omaisuudesta mahdollisesti tehdyt poistot palaudu verotettavaan tuloon. Varainsiirtovero tulee maksaa siirtyvistä kiinteistöistä ja arvopapereista. (Immonen 2008, 431–433, 435.)

2.2 Yrityksen ja omistajien sekä voitonjaon verotus

Yritysten tuloverotus perustuu nettovoiton verottamiseen, jonka laskemisessa kirjanpitosidonnaisuus muodostaa merkittävän yhteyden kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon määrittämisessä. Yrityksen verotettava tulos voi koostua kolmesta eri tulolähteestä eli elinkeinotoiminnan, maatalouden sekä muun toiminnan tulolähteestä eli henkilökohtaisista tuloista. Tulolähdejako ei ole riippuvainen yritysmuodosta. Tulolähdejako on merkityksellinen, koska verotettavaa tuloa laskettaessa tulot ja menot kohdistetaan verotuksessa kuhunkin tulolähteeseen eikä eri tulolähteiden menoja voida vähentää toisen tulolähteen tuloista. Eri tulolähteiden mahdolliset tappiot eivät ole vähennyskelpoisia toisen tulolähteen voitosta, vaan ne voidaan vähentää tulolähteittäin saman tulolähteen tuloista seuraavan kymmenen verovuoden aikana sitä mukaa kuin kyseessä olevalle tulolähteelle kertyy tuloja. (Engblom ym. 2012, 29, 31.)

Elinkeinotoiminnan verotuksesta säädetään laissa Laki elinkeinotulon verottamisesta 1968/360 (myöhemmin EVL). Elinkeinotoiminnan tulolähde muodostuu kaikesta verovelvollisen harjoittamasta liike- ja ammattitoiminnasta. Elinkeinotoiminnan tunnusmerkkeinä pidetään muun muassa voiton tavoittelua, itsenäisyyttä, suunnitelmallisuutta, jatkuvuutta, taloudellisen riskin olemassaoloa ja ulospäin suuntautumista. Ammattitoiminnaksi katsotaan liiketoiminnan kaltainen, suppeammassa laajuudessa harjoitettu toiminta, jolle ominaista on verovelvollisen oman henkilökohtaisen ammattitaidon korostuminen. Jotta tulot luetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, tulee niiden kertyä liike- tai ammattitoiminnasta. Elinkeinotoimintaan kuuluviksi katsotaan ne menot, jotka kerryttävät tai säilyttävät elinkeinotoiminnan tuloja. Elinkeinotoiminnan varoja ja velkoja ovat ne varat ja velat, jotka pääasiallisesti palvelevat elinkeinotoiminnan tulojen hankintaa. (Engblom ym. 2012, 32–33.)

Maatalouden verotus toimitetaan Maatilatalouden tuloverolain 1967/543 (myöhemmin MVL) mukaan. Maatalouden tulolähde muodostuu maataloudesta, jolla tarkoitetaan sekä varsinaisen maatalouden että sellaisen erikoismaatalouden tai maa- ja metsätalouteen liittyvää muuta toimintaa, jota ei pidetä eri liikkeenä. Metsätaloutta ei lueta kuuluvaksi samaan tulolähteeseen maatalouden kanssa. Mikäli yritys omistaa metsäkiinteistön, se voi kuulua elinkeinotoiminnan tulolähteeseen tai muun toiminnan tulolähteeseen. Henkilökohtaisiksi tuloiksi eli muun toiminnan tulolähteen tuloiksi katsotaan kaikki muut kuin elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulot. Tällaisia tuloja ovat esimerkiksi liiketoimintaan kuulumattoman omaisuuden vuokrauksesta tai luovuttamisesta saadut tulot. Näiden tulojen verotuksesta säädetään Tuloverolaissa 1992/1535 (myöhemmin TVL). (Engblom ym. 2010, 33.)

2.2.1 Osakeyhtiön ja osakkaan sekä voitonjaon verotus

Osakeyhtiö syntyy kaupparekisterimerkinnällä ja se on oikeudellisesti aina erillinen juridinen henkilö, jolla on omistajiensa varoista ja veloista erilliset varat ja velat. Osakeyhtiön tuloja verotetaan yhteisöverokannan mukaan. Mikäli perustetun osakeyhtiön tilikausi päättyy ennen kuin yhtiö on rekisteröity, verotetaan yhtiötä yhtymänä eli samoin kuin henkilöyhtiötä. (Kukkonen & Walden 2011, 33–34.) Vuonna 2013 yhteisöt maksavat tuloveroa niiden veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotuksena laskettavasta voitosta 24,5 prosentin verokannan mukaan. Vuonna 2014 yhteisöverokanta putoaa 24,5 prosentista 20,0 prosenttiin. (Veronmaksajat 2013.)

Osakeyhtiö voi saada tuloja osinkoina ollessaan osakkaana toisessa osakeyhtiössä. Yhteisöjen elinkeinotoimintaan kuuluvista osakkeista saadut osingot ovat pääosin verovapaita. Poikkeuksen muodostavat EU:n ulkopuolelta saadut osingot, sijoitusomaisuusosingot ja listaamattoman yhtiön listatusta yhtiöstä saadut osingot. Kotimaisia osinkoja ja EU-alueelta saatuja osinkoja kohdellaan verotuksellisesti yhdenvertaisesti. EU:n ulkopuolisesta valtiosta saadut osingot ovat pääsääntöisesti kokonaan tai osittain veronalaista tuloa, joiden verokohtelu riippuu asianomaisen valtion kanssa solmitusta verosopimuksesta. (Myrsky & Linnakangas 2006, 232.)

Listamattoman yhtiön saamat osingot toisesta listamattomasta yhtiöstä ovat yhtiölle verovapaata tuloa. Listamattoman yhtiön listatusta yhtiöstä saadut osingot ovat verovapaata tuloa, mikäli listamaton yhtiö omistaa osinkoa jakavan listatun yhtiön osakepääomasta vähintään kymmenen prosenttia. Jos omistusehto ei täyty, listamattoman yhtiön saamasta osingosta veronalaista tuloa on 75 prosenttia ja 25 prosenttia tuloista on verovapaata. Sen sijaan sijoitusomaisuuteen kuuluvista osakkeista saaduista osingoista 75 prosenttia on aina veronalaista ja 25 prosenttia verovapaata tuloa. (Myrsky & Linnakangas 2006, 333; Salokoski & Manninen 2013.)

Osakeyhtiöstä on mahdollista jakaa varoja osakkaalle voitonjakona eli osinkoina, jakamalla varoja vapaan pääoman rahastosta, alentamalla osakepääomaa, hankkimalla ja lunastamalla omia osakkeita tai purkamalla yhtiö ja poistamalla se rekisteristä. Varojenjako tapauksissa osakkaan yhtiöstä saamaa tuloa verotetaan joko osinkona tai osakkeiden luovutuksesta saatuna tulona. (Mähönen & Villa 2009, 247, 421.) Osakeyhtiön osakkaat voivat saada osakeyhtiöstä myös palkkaa tai osakslainaa (Myrsky & Linnakangas 2006, 320).

Osakeyhtiön osakkaan yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo-osinkoon ja ansiotulo-osinkoon. Pääomatulo-osingoksi katsotaan yhdeksän prosentin vuotuinen tuotto osingonsaajan omistamien osakkeiden matemaattiselle arvolle. Osakkeen matemaattisena arvona käytetään yhtiön verovuotta edeltävän vuoden nettovarallisuuden perusteella laskettua arvoa. Matemaattisella arvolla tarkoitetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä jaettua nettovarallisuuden määrää. Matemaattista arvoa laskettaessa ei huomioida yhtiön lunastamia ja muutoin hankkimia omia osakkeita. (Mähönen & Villa 2009, 435; Salokoski & Manninen 2013.)

Osakeyhtiön osakkaan yhtiöistä saaduista pääomatulo-osinkojen yhteismäärästä verovapaata tuloa on 60 000 euroa. Verovapaan tulon raja on verovelvolliskohtainen, ei yhtiökohtainen. Tämän rajan ylimenevästä osasta 70 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Yhdeksän prosentin vuotuisen tuoton ylittävältä osalta osingoista 70 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. (Salokoski & Manninen 2013.)

Osakeyhtiön maksamista työpanokseen perustuvista osingoista on olemassa erityissäännökset. Työperäisellä osingolla tarkoitetaan tilannetta, missä osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanoksen määrä on osingon jakoperusteena. Näin saatu osinko verotetaan sen henkilön tulona, jonka työpanoksesta on kysymys. Työpanoksen perusteella maksettu osinko katsotaan kokonaisuudessaan työpanoksen luovuttajan ansiotuloksi eikä jakoa veronalaiseen ja verovapaaseen osaan käytetä. Työperäistä osinkoa maksavalle yhtiölle tämä on kokonaan vähennyskelpoinen meno. (Rautanen & Merisalo 2010; Leppiniemi & Walden 2010, 176–177.)

Osakeyhtiön voidaan katsoa tietyissä tilanteissa maksaneen osakkeenomistajalle niin sanottua peiteltyä osinkoa. Osakeyhtiöoikeudellisesti peiteltyllä osingolla tarkoitetaan osingonjaon muotovaatimukset sivuuttaen tapahtuvaa osakeyhtiön varojen siirtämistä osakkeenomistajalle tavalla, jonka todellisena luonteena on voitonjako. Peiteltyksi osingoksi katsotaan tilanteet, jolloin tavallisesta hinnoittelusta on olennaisesti poikettu. Yhtiön verotuksessa peitelty osinko oikaistaan siten, että yhtiön verotuksessa menetellään niin kuin olisi käytetty käypää hintaa. Osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsotaan käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus. Peittelystä osingosta 70 prosenttia verotetaan ansiotulona ja 30 prosenttia on verovapaata tuloa. (Verohallinto 2002; Mähönen & Villa 2009, 442–443, 507.)

Verotuksellisesti muut varojenjako-tilanteet kuin osingot, katsotaan osakkeiden luovutuksesta saaduksi tuloksi. Tuloa verotetaan luovutusvoittona ja se on veronalaista pääomatuloa saajalleen. Mikäli luovutushinta on hankintamenoa alhaisempi, syntyy luovutustappio. Pääsääntöisesti luovutusvoiton määrä lasketaan luovutushinnan ja hankintamenon erotuksena. Poikkeuksen tähän muodostaa yksityishenkilöiden osalta hankintameno-olettama, jolloin hankintameno määräytyy prosenttina luovutushinnasta todellisen hankintamenon sijaan. Luovutusvoitosta maksetaan veroa pääomatuloverokannan mukaan. (Andersson & Linnakangas 2006, 250, 277.)

Palkkana saatu tulo verotetaan ansiotulona. Lainana nostettuja varoja ei veroteta, mikäli laina maksetaan takaisin saman tilikauden aikana. Muussa tapauksessa lainaa verotetaan pääomatulona. Mikäli lainansaaja maksaa osakaslainaa takaisin,

on hänellä oikeus vähentää pääomatuloistaan tulonhankkimismenona takaisin maksettua osuutta vastaava osa osakaslainasta. Maksu tulee olla suoritettu viimeistään viidentenä verovuonna lainan nostamisvuoden jälkeen. (Verohallinto 2011d.)

2.2.2 Henkilöyhtiön ja yhtiömiehen sekä voitonjaon verotus

Henkilöyhtiöitä ovat avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö, joiden katsotaan syntyvän yhtiösopimuksen allekirjoituksella. Avoimessa yhtiössä tulee olla vähintään kaksi yhtiömiestä, jotka ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista. Myös kommandiittiyhtiössä tulee olla vähintään kaksi yhtiömiestä, joista vähintään yhden on oltava vastuunalainen yhtiömies ja yhden äänetön yhtiömies. Vastuunalainen yhtiömies on henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista. Sen sijaan äänettömän yhtiömiehen vastuu rajoittuu hänen yhtiöön sijoittamansa panoksen määrään. (Engblom ym. 2012, 70.)

Henkilöyhtiötä käsitellään verotuksessa elinkeinoyhtymänä, joka ei ole verotuksessa erillinen verovelvollinen vaan laskentasubjekti. Elinkeinoyhtymälle vahvistetaan veronalainen tulos tulolajeittain elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja muusta toiminnasta. Vahvistettu veronalainen tulo verotetaan yhtiömiesten tulonsa mukaisesti, mikä on heidän osuutensa yhtymän tulosta. Vahvistettu tappio vähennetään avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön seuraavien tilikausien verotettavasta tulosta eikä sitä jaeta osakkaille. Elinkeinoyhtymässä yhtiömies voi maksaa itselleen palkkaa, joka on yhtymälle vähennyskelpoinen kulu. Sensijaan yhtiömiehen tekemät yksityisnostot eivät ole yhtymälle vähennyskelpoista kuluja. (Kukkonen & Walden 2011, 26; Verohallinto 2011a; Verohallinto 2012b.)

Mikäli elinkeinoyhtymällä on elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulolähteeseen luettavia osakkeita, niistä saadut osingot ovat kokonaan elinkeinoyhtymän asianomaiseen tulolähteeseen kuuluvaa tuloa. Näiden osinkojen osittainen tai täysi verovapaus toteutetaan osakastasolla siten, että osakkaan tulo-osuudesta vähennetään osingon veroton osa (Verohallinto 2011b). Elinkeinoyhtymän henkilökohtaisista tulolähteistä ei laskettaessa ei huomioida yhtymän henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuu-

luvien osakkeiden tuottamia osinkoja. Nämä osingot luetaan verotuksessa suoraan osakkaiden tuloksi (Verohallinto 2012a).

Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön tulolähteen tulo jaetaan yhtiömiehille tulo-osuudeksi, jolla tarkoitetaan yhtiömiehen osuutta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön jaettavasta tulolähteen tulosta. Elinkeinotulon ja maatalouden tulo-osuus jaetaan yhtiömiehellä verotettavaksi pääoma- ja ansiotuloksi edellisen verovuoden yhtiömieskohtaisen nettovarallisuuden perusteella silloin, kun yhtiömiehenä on henkilö tai kuolinpesä. Sensijaan muun toiminnan tulo eli henkilökohtainen tulolähde verotetaan kokonaisuudessaan pääomatulona. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehen osuutta kirjanpidon tilikauden voitosta kutsutaan voitto-osuudeksi, jota ei lueta verotuksessa veronalaiseksi tuloksi. Yhtiömiehen tulo-osuus ja voitto-osuus eivät välttämättä ole samansuuruisia. (Koponen 2010, 203; Verohallinto 2011c.) Kommandiittiyhtiön tulo jaetaan siten, että ensin lasketaan äänettömille yhtiömiehille kuuluvat tulo-osuudet ja loppuosa jaetaan vastuunalaisten yhtiömiesten tulo-osuuksiksi. Äänettömille yhtiömiehille ei voida jakaa tulo-osuutta, mikäli yhtiön tilikausi on tappiollinen. (Kukkonen & Walden 2011, 26; Verohallinto 2011c.)

Yhtiömiehen verovuosi määrää tulo-osuuden verovuoden. Mikäli avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehenä on henkilö tai kuolinpesä, on yhtiömiehen saama tulo-osuus sen verovuoden tuloa, jonka aikana yhtymän tilikausi päättyy. Sensijaan yhtiömiehen ollessa muu kirjanpitovelvollinen kuin liikkeen- tai ammatinharjoittaja, tulo-osuuden verovuodeksi katsotaan yhtiömiehenä olevan kirjanpitovelvollisen tilikauden päättymisvuosi. Tulo-osuus verotetaan silloin kun yhtiömiehelle on syntynyt oikeus tulo-osuuden saamiseen. Sillä, onko tuloa todellisuudessa maksettu yhtiömiehelle, ei ole merkitystä. (Verohallinto 2011c.)

Pääomatulo-osuuden laskennan perusteena käytetään verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä elinkeinotoimintaan kuulunutta nettovarallisuutta, jolla tarkoitetaan elinkeinotulolähteeseen kuuluvien varojen ja velkojen erotusta. Verotuksessa elinkeinotoimintaan kuuluviksi varoiksi katsotaan sellainen omaisuus, joka yksinomaan tai pääasiallisesti liittyy elinkeinotoimintaan. Yhtiön saamia yhtiömiehiltä ei lasketa mukaan yhtiön nettovarallisuuteen. Samoin osakkaan vero-

vuonna omana tai perheensä asuntona käytössä ollut asunto ei sisällytetä yhtiön nettovarallisuuteen. Näiden lisäksi yhtiömiehen osuudesta yhtiön elinkeinotoiminnan varoihin vähennetään henkilöyhtiön yhtiöosuuden hankkimiseen käytetty korollinen velka. Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen elinkeinotoiminnan ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Sillä ei ole merkitystä kenelle palkka on maksettu, joten tähän voidaan lukea mukaan myös yhtiömiehille maksetut palkat. (Kukkonen & Walden 2011, 27.)

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehille jaettava yhtymän elinkeinotoiminnan tulolähteen verotettavasta tulosta jaettu pääomatulo-osuus lasketaan vuotuisen tuoton perusteella. Pääomatuloa on se osuus tulo-osuudesta, joka vastaa yhtiömiehen elinkeinotoimintaan verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä kuuluneelle nettovarallisuusosuudelle laskettua 20 prosentin vuotuista tuottoa. Kommandiittiyhtiön äänettömän yhtiömiehen nettovarallisuusosuudeksi verotuksessa katsotaan hänen yhtiöpanoksensa määrä riippumatta siitä, onko yhtymän nettovarallisuus negatiivinen. Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on aina pääomatuloa nettovarallisuudesta riippumatta. Loppuosa tulo-osuudesta on ansiotuloa. Muun toiminnan tulolähteen tulo-osuuksien verotettava tulo on kokonaisuudessaan pääomatuloa, johon nettovarallisuudella ei ole merkitystä. (Engblom ym. 2012, 79–80.)

2.2.3 Yksityisliikkeen ja ammatinharjoittajan verotus

Yksityisenä liikkeen- tai ammatinharjoittajana toimiminen on yksinkertainen tapa harjoittaa elinkeinotoimintaa. Elinkeinonharjoittajan tulee tehdä kaupparekisteriin perustamisilmoituksen vain silloin, mikäli kyseessä on luvanvarainen toiminta, hänellä on pysyvä toimipaikka kodin ulkopuolella tai hänellä on palveluksessa perheen ulkopuolisia henkilöitä. Muutoin mitään erityistä perustamismenettelyä ei tarvita. (Engblom ym. 2012, 69.)

Liikkeen- ja ammatinharjoittajan elinkeinotoiminnasta saatua tuloa verotetaan yrittäjän tulona ja yritystoiminnan varallisuus yrittäjän varallisuutena. Tulos saa-

daan, kun elinkeinotoiminnan tuotoista vähennetään elinkeinotoiminnan kulut. Kuluina ei voida vähentää verotuksessa yrittäjän puolisolle tai verovuonna 14 vuotta täyttävälle tai sitä nuoremmalle lapselleen maksamaa palkkaa. Elinkeino- toiminnan tuotoista saadaan vähentää mahdolliset aikaisempien vuosien tappiot ja jäljelle jäävä osuus on jaettava yritystulo, joka jaetaan ansio- ja pääomatulo- osuuteen. Mikäli yritystoimintaa harjoitetaan puolisoitten kesken, jaetaan yritystu- lon ansiotulo-osuus heidän työpanostensa mukaisessa suhteessa. Jos puolisoitten työpanoksesta ei esitetä muuta selvitystä, katsotaan se yhtä suureksi. Pääomatulo- osuus jaetaan puolisoitten kesken sen mukaan, minkälainen osuus heillä on toi- mintaan kuuluvaan nettovarallisuuteen. (Engblom ym. 2012, 69; Verohallinto 2012b.)

Jaettavasta yritystulosta lasketaan ensin pääomatulo-osuus, joksi katsotaan 20 prosentin vuotuinen tuotto edellisen vuoden nettovarallisuudesta. Verovelvollisen niin vaatiessa pääomatulo-osuudeksi voidaan katsoa vain 10 tai 0 prosenttia netto- varallisuudesta. Vaatimuksen voi tehdä veroilmoituslomakkeella ja se on tehtävä ennen verotuksen päättymistä. Pääomatulo-osuus verotetaan pääomatulooverokan- nan mukaan, joka vuodesta 2012 alkaen on ollut 30 prosenttia. Mikäli pääomatulo ylittää 50 000 euroa, on vero ylittävistä osasta 32 prosenttia. Loppuosaa yritystu- losta on ansiotuloa, joka lisätään yrittäjän muihin mahdollisiin ansiotuloihin. Yh- teenlaskettuja ansiotuloja verotetaan progressiivisesti. (Verohallinto 2012b.)

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus saadaan, kun elinkeinotoiminnan varoista vähennetään sen velat. Varoja laskettaessa mukaan luetaan esimerkiksi myytävien tuotteiden varasto ja omistettu liiketila. Elinkeinotoiminnassa maksetuista palkois- ta lisätään nettovarallisuuteen 30 prosenttia verohallinnon toimesta. Mahdollinen tappio vahvistetaan joko elinkeinotoiminnan tappioksi tai siirretään elinkeinohar- joittajan vaatimuksesta osittain tai kokonaan vähennettäväksi saman vuoden pää- omatuloista. (Verohallinto 2012b.)

2.3 Yritysjärjestelyt ja niiden verotus

Yrityksen toimintaympäristön muutoksille on monia syitä ja tämän johdosta yrityksen omistus- tai toiminnan rakenteesta saattaa tulla epätarkoituksenmukainen ja yrityksen kilpailuasema voi tämän johdosta vaarantua. Yritysjärjestelyiksi kutsutaan tilanteita, joissa yrityksen rakenteita muutetaan. Rakenteenmuutokset voidaan jakaa omistuksen ja toiminnan rakenteeksi. Omistuksen rakenne käsittää yrityksen omistuksen jakaantumisen ja sen, ovatko omistajat luonnollisia henkilöitä vai yhteisöjä. Yrityksen toiminnan rakenne tarkoittaa sen organisoitumisen muotoa eli onko yritys rakentunut yhdeksi yhtiöksi, yhteisen ohjauksen alaiseksi konserniksi vai samojen omistajien omistamaksi yhtiöryhmäksi. (Immonen 2008, 1.)

Yritysjärjestely-termi tulee alun perin vero-oikeudesta. Vero-oikeudessa yritysjärjestelyillä on tarkoitettu tilanteita, joissa yrityksen omaisuutta taikka sen liiketoimintaa on luovutettu kokonaisuutena tai osaksi. Myös yrityksen rakenteen muuttaminen siten, että järjestelyn toisena osapuolena ei ole ollut ulkopuolinen taho eikä omaisuuden siirtämisessä noudatettu hinnoittelu ole välttämättä perustunut markkinahintaan, on katsottu vero-oikeudessa yritysjärjestelyksi. Yritysjärjestelyinä pidetään käytännössä myös erilaisia yrityskauppoja. Tällöin yrityskaupalla tarkoitetaan järjestelyjä, joissa elinkeinotoimintaa harjoittavan yhtiön osakkeet tai osuudet luovutetaan (omistuskauppa) tai yhtiön liiketoiminta ja palveleva omaisuus luovutetaan (substanssikauppa). (Immonen 2008, 1-2.)

2.3.1 Yrityskauppa

Yrityksen myynti voi tapahtua osapuolten tarpeista riippuen joko liiketoiminnan kauppana tai osakkeiden taikka osuuksien kauppana. Kaupan toteuttamismalli vaikuttaa siihen, minkälaisia verovaikutuksia yrityskaupasta aiheutuu ja miten ne kohdistuvat eri verovelvollisiin. (Engblom ym. 2012, 434.) Yrityskaupan muotoina tässä tutkielmassa käsitellään liiketoiminta- eli substanssikauppaa ja omistuskauppaa. Näiden yrityskauppojen verokohtelun keskeinen ero johtuu kaupan ra-

kenteesta. Liiketoimintakaupassa myyjänä toimii yhtiö ja omistuskaupassa sensijaan omistaja. (Immonen 2008, 53.)

Liiketoimintakaupassa yhtiölle kertyy tuloverotuksessa veronalaista tuloa omaisuuden rakenteesta, poistojärjestelmästä ja hyväksi luettavasta hankintamenosta riippuen. Luovutushinta katsotaan myyjän veronalaiseksi tuloksi, josta myyjä voi vähentää omaisuuden verotuksessa vielä poistamattoman hankintamenon. Luovutushinnan ollessa hankintamenoa alhaisempi syntyy myyjälle luovutustappiota. Yksityisen liikkeen kauppa katsotaan aina verotuksessa liiketoimintakaupaksi. Ostajan verotuksessa maksetusta kauppahinnasta muodostuu verotuksessa vähennyskelpoinen hankintameno, joka vähennetään EVL:n (Elinkeinoverolain) säännösten mukaisesti poistoina. Mikäli liiketoimintakaupassa myydään koko liiketoiminta, toimitetaan verotus kaupantekovuodelta EVL:n mukaan ja kaupantekovuoden jälkeen TVL:n (Tuloverolain) mukaan. Verotusstatuksen muuttumisen johdosta myyjäyhtiö ei voi hyödyntää EVL tulolähteen mahdollisia vahvistettuja tappiota. Mikäli myyjänä on henkilöyhtiö, henkilöyhtiön osakas ei voi vähentää omassa verotuksessaan yhtiölle vahvistettuja tappioita ja ne jäävät käyttämättä. Varainsiirtoveroa liiketoimintakaupassa joudutaan maksamaan ainoastaan silloin, mikäli kaupan kohteeseen sisältyy kiinteistöjä tai arvopapereita esimerkiksi osakkeita. Arvonlisäverotuksessa liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen luovutusta ei katsota myynniksi, joten kauppa on siltä osin veroton. (Immonen 2008, 53–56.)

Omistuskaupassa osakkeiden tai yhtiöosuuksien myyjää verotetaan joko EVL:n tai TVL:n mukaisesti riippuen siitä, minkälaista toimintaa osakkeiden omistaminen on ollut omistajalleen. Mikäli kyseessä on ollut EVL:n mukainen toiminta, verotetaan omistajaa myyntivoitosta. Osakkeita myytäessä luovutushinta on veronalainen tulo ja luovutettavien osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno. Tällaisten osakkeiden luovutustappio on vähennyskelpoinen muiden osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja sitä seuraavana viitenä vuotena. EVL:n mukaan poikkeuksen veronalaisuuteen muodostaa käyttöomaisuusosake, joka voi olla verovapaasti luovutettava osake tietyin edellytyksin eikä näihin kohdistuva luovutustappio ole verotuksessa vähennyskelpoinen. Verovapauden johdosta hankintameno on vähennyskelvoton. TVL:n mukaisessa

toiminnassa verotus tapahtuu luovutusvoittoverona ja sen verotuksessa sovelletaan hankintameno-olettamia, mikäli myyjänä on luonnollinen henkilö tai kotimainen kuolinpesä. Ostajan maksama kauppahinta muodostaa hankintamenon, jonka ostaja voi vähentää luovuttaessaan kaupankohteen edelleen. Kaupankohteen ollessa osake tulee luovutuksesta maksaa varainsiirtovero, josta ostaja on vastuussa. Henkilöyhtiön yhtiöosuuden ollessa kaupan kohteena ei varainsiirtoveroa makseta. Arvonlisäverotuksessa omistuskauppaa ei katsota arvonlisäverolain alaiseksi myynniksi. (Immonen 2008, 58–61, 75, 77–78, 85–86.)

2.3.2 Osakeyhtiön sulautuminen ja jakautuminen

EVL 52 a § ja 52 b §:ään sisältyy osakeyhtiön sulautumisen verokohtelua koskevat perussäännökset. Sulautumista koskevia säännöksiä noudatetaan järjestelyissä, joissa yksi tai useampi osakeyhtiö (sulautuva yhtiö) purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa toiselle osakeyhtiölle (vastaanottava yhtiö) ja joissa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laittamia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Rahana maksetun vastikkeen osuus saa olla enintään kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellis arvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa tai sulautuva yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja velkansa vastaanottavalle yhtiölle, jonka hallussa kaikki sulautuvan yhtiön osakepääomaa edustavat osakkeet ovat, tai tuollaisen yhtiön kokonaan omistamalle osakeyhtiölle. (Engblom ym. 2012, 330.)

Verotuksessa sulautuvaa ja vastaanottavaa yhtiötä verotetaan erillisinä verovelvollisina niin kauan kunnes sulautuminen on tullut voimaan. Sulautuvan yhtiön ei katsota verotuksessa purkautuvan, joten sulautuvan yhtiön verotuksessa vähentämättä olevat hankintamenot ja vähennyskelpoiset menot vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla lailla kuin ne olisi vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessa. Sulautumisessa siirtyneen käyttöomaisuuden hankintamenosta ja muista pitkävaikutteisista menoista vastaanottava yhtiö saa vähentää sulautumisvuoden verotuksessa poistoina korkeintaan verovuoden enimmäispoistoa vastaa-

van määrän, josta on vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessa verovuonna hyväksytty poiston määrä. Sulautumisvoitto ei ole veronalainen tulo eikä sulautumistappio vähennyskelpoinen meno. Vastaanottavan yhtiön ei tarvitse maksaa sulautumisessa sille siirtyvistä arvopapereista ja kiinteistöistä varainsiirtoveroa. Varainsiirtoveroa ei peritä myöskään sulautumisvastikkeesta, mikäli se annetaan vastaanottavan yhtiön liikkeelle laskemina uusina osakkeina. Muulla tavoin maksetusta sulautumisvastikkeesta vastaanottavan yhtiön tulee maksaa varainsiirtovero. Vastaanottava yhtiö voi vähentää verotettavasta tulostaan sulautuneen yhtiön tappion, mikäli vastaanottava yhtiö tai sen osakkaat tai jäsenet tai yhtiö ja sen osakkaat tai jäsenet ovat yhdessä omistaneet yli puolet sulautuneen yhteisön osakkeista tai osuuksista tappiovuoden alusta lukien. (Engblom ym. 2012, 333, 336, 339, 345.)

Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei pidetä osakkeiden luovutuksena. Sulautumisvastikkeena saatujen osakkeiden hankintamenoksi katsotaan sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa vastaava määrä. Sulautumista ei pidetä luovutuksena myöskään TVL:n mukaisessa luovutusvoittoverotuksessa vaan vastikeosakkeet katsotaan saaduksi vanhojen osakkeiden perusteella. Mikäli sulautumisvastikkeena annetaan muuta omaisuutta kuin vastaanottavan yhtiön osakkeita, pidetään sitä verotuksessa luovutuksena, josta maksetaan veroa luovutusvoittoverotuksen mukaisesti. Rahavastikkeen ollessa yli kymmenen prosenttia vastikkeena annettavien osakkeiden yhteenlasketusta nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta maksettua osakepääomaa, verotetaan koko sulautumisvastike luovutusvoittona. (Engblom ym. 2012, 338–339.)

EVL 52 c §:n mukaan jakautumisella tarkoitetaan verotuksessa tilanteita, joissa osakeyhtiö purkautuu selvitysmenettelyttä siten, että kaikki sen varat ja velat siirtyvät kahdelle tai useammalle osakeyhtiölle (kokonaisjakautuminen) tai osakeyhtiö selvitysmenettelyttä siirtää, ilman että se purkautuu, yhden tai useamman liiketoimintakokonaisuutensa sellaisenaan yhdelle tai useammalle osakeyhtiölle ja jättää vähintään yhden liiketoimintakokonaisuuden siirtävään yhtiöön (osittaisjakautuminen). Vastikkeena jakautuvan yhtiön osakkeenomistajien tulee saada omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa kunkin vastaanottavan yhtiön

liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Vastikkeena voidaan käyttää myös rahaa korkeintaan kymmenen prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa osakkeita vastaavasta osuudesta yhtiön maksettua osakepääomaa. (Engblom ym. 2012, 351–352.)

Käytännössä jakautuminen on sulautumisen käänteisilmiö, johon sovelletaan yhtiötasolla samoja verotusperiaatteita kuin sulautumiseen, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Jakautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei katsota osakkeiden luovutukseksi. Vastaanottavan yhtiön osakkeiden hankintamenoksi luetaan se osa jakautuvan yhtiön osakkeiden hankintamenosta, joka vastaa vastaanottavalle yhtiölle siirtynyttä osaa jakautuvan yhtiön nettovarallisuudesta. TVL:n mukaisessa luovutusvoittoverotuksessa uudet osakkeet katsotaan saaduksi vanhojen osakkeiden perusteella, eikä yhtiöiden jakautuminen täten katkaise omistusaikaa. Rahana maksettua jakautumisvastiketta käsitellään verotuksessa kuten sulautumisessa annettua rahavastiketta. Varainsiirtovero käsitellään vastaavasti kuin sulautumisessa. Jakautuvan yhtiön tappiot siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, mikäli tappiot ovat syntyneet siirtyneessä toiminnassa. Muilta osin tappiot siirtyvät vastaanottaville yhteisöille samassa suhteessa kuin jakautuvan yhtiön nettovarallisuus siirtyy. Mikäli jakautuvan yhtiön osakkeista on ennen jakautumista vaihtanut omistajaa yli viisikymmentä prosenttia asianomaisen tappion syntymisvuoden jälkeen muun saannon kuin perinnön tai testamentin vuoksi, eivät nämä tappiot siirry vastaanottaville yhtiöille. (Engblom ym. 2012, 357, 359 - 362, 370, 372.)

Mikäli sulautuminen ja jakautuminen eivät täytä EVL 52 a, 52 b tai 52 c pykälien ehtoja, käsitellään sulautuminen ja jakautuminen yhtiön purkamisena. Näiden tapauksien verokohtelu selvitetään kohdassa 2.4 Yrityksen lopettaminen ja purkaminen alaluvussa 2.4.1 Osakeyhtiön lopettaminen ja purkaminen.

2.3.3 Liiketoimintasiirto

Liiketoimintasiirto on liiketoiminnan luovutus, joka on tehty EVL 52 d §:n mukaisin erityisin ehdoin. Liiketoimintasiirrolla tarkoitetaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö (siirtävä yhtiö) luovuttaa kaikki liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvat varat ja näihin varoihin kohdistuvat velat sekä toimintaan liittyvät varaukset siirtävää toimintaa jatkavalle osakeyhtiölle (vastaanottava yhtiö). Vastikkeena siirtävä yhtiö saa vastaanottavan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Liiketoiminnan siirtävä yhtiö jää aina olemaan osakeyhtiönä, jota verotetaan TVL:n mukaisena yhtiönä, mikäli siirto käsittää kaiken liiketoiminnan. Vastaanottavan yhtiön tulee jatkaa siirrettyä liiketoimintaa. Luovutetun omaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi katsotaan siirtävällä yhtiöllä omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintameno. Siirtävän yhtiön veronalainen luovutushinta katsotaan vastaanottavan yhtiön verotuksessa vähennyskelpoiseksi hankintamenoksi. Muut siirtyneet vähennyskelpoiset menot saadaan vähentää vastaanottavan yhtiön verotuksessa samalla tavalla kuin ne olisi vähennetty siirtävän yhtiön verotuksessa. Siirtävän yhtiön vahvistetut tappiot eivät siirry vastaanottavalle yhtiölle. Varainsiirtoveroa tulee maksaa liiketoiminnan mukana luovutetuista kiinteistöistä ja arvopapereista. Arvonlisäverotuksessa liiketoimintasiirron yhteydessä tapahtunutta tavaroiden ja palveluiden luovutusta ei pidetä myyntinä, joten arvonlisäveroa ei makseta. (Immonen 2008, 332, 353, 355, 357.)

2.3.4 Osakevaihto

Osakevaihdolla tarkoitetaan EVL 52 f § mukaan järjestelyä, jossa osakeyhtiö hankkii sellaisen osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista, että sen omistamat osakkeet tuottavat enemmän kuin puolet toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai hankkimalla lisää sellaisen yhtiön osakkeita, jonka äänimäärästä yhtiöllä on jo enemmän kuin puolet. Vastikkeena toisen yhtiön osakkeenomistajille osakevaihdolla hankituista osakkeista tulee antaa hankkivan yhtiön liikkeeseen laskemia uusia osakkeita tai hallussa olevia omia osakkeita. Vastike voi olla myös rahaa. Rahana maksettu vastike ei saa olla enempää kuin kymmenen pro-

senttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta. Verotuksessa osakevaihtoa ei pidetä luovutuksena käteisvastikkeen osuutta lukuun ottamatta. Vaihdoissa saatujen osakkeiden hankintamenoksi katsotaan luovutettujen osakkeiden verotuksessa poistamaton hankintameno. Osakkeet hankkivan yhtiön verotuksessa hankitut osakkeet voitaneen erityissäännöksen puuttuessa arvostaa käypään arvoon. Sen yhtiön verotuksessa, jonka osakkeet ovat vaihdon kohteena, voi seurauksena olla vanhojen tappioiden vähentämisen oikeuden menettäminen, mikäli yli puolet yhtiön osakkeista vaihtaa omistajaa. Myös hankkivan yhtiön omistussuh-teissa voi tapahtua sellainen omistajanvaihdos, jonka seurauksena yhtiön tappioi-den vähennysoikeus menetetään. Varainsiirtoverotuksessa ei ole osakevaihtoa koskevia erityissäännöksiä, joten osakkeet hankkivan yhtiön tulee maksaa varain-siirtovero osakevaihdossa siirtyvistä osakkeista. (Engblom ym. 2012, 391–395, 401–402; Verohallinto 2003.)

2.4 Yrityksen lopettaminen ja purkaminen

Lopetettaessa yritystoiminta sen veroseuraamukset sekä yrittäjälle että yritykselle riippuvat olennaisesti yritystoiminnan lopettamisen tavoista ja lopettavan yrityk-sen yritysmuodosta. Yritystoiminta on mahdollista päättää lopettamalla yrityksen elinkeinotoiminta, myymällä yritys tai purkamalla elinkeinotoimintaa harjoittanut yhtiö. Lopettamisen seurauksena yrityksen verotettaviksi elinkeinotuloiksi tulou-tuvat muun muassa varaukset. Myös siirtovelkoihin kuuluksi kirjatut osakkaille maksamattomat palkkavelat lisätään yhtiön verotettavaan tuloon, mikäli palkka-velkoja ei aiota maksaa. Yhtiön toiminnan lopettaminen on mahdollista ilman, että sitä puretaan oikeudellisesti. Yhtiön lopetettaessa toimintansa sen tulee antaa lopet-tamistilikaudelta veroilmoitus sekä tehdä lopettamisilmoitus arvonlisävero- ja ennakkoperintä- sekä säännöllisesti palkkoja maksavan työnantajan rekisteröinnin päättämiseksi. Yhtiön verotus toimitetaan liiketoiminnan lopettamisen jälkeen TVL:n mukaan. Mikäli yhtiöllä on aikanaan elinkeinotoiminnassa käytetty kiin-teistö, joka on elinkeinotoiminnan lopettamisen jälkeen ollut vuokrattuna, sovelle-taan tällaisen kiinteistön luovutukseen EVL:n säännöksiä. (Engblom ym. 2012, 457–458; Verohallinto 2013.)

2.4.1 Osakeyhtiön lopettaminen ja purkaminen

Osakeyhtiön päättäessä lopettaa toimintansa, asetetaan se yleensä yhtiökokouksen päätöksellä selvitystilaan. Mikäli osakeyhtiö lopettaa toimintansa ilman että se puretaan selvitystilamenettelyn kautta, ei yhtiö lakkaa yhtiöoikeudellisesti eikä sen verovelvollisuus pääty. (Engblom ym. 2012, 458.)

Tuloverotuksessa osakeyhtiön purkautuminen tarkoittaa, että purkautuvan yhtiön omaisuuden arvonmuutokset realisoituvat ja mahdolliset varaukset luetaan tuloksi. Vaihto-, sijoitus- ja käyttöomaisuuden sekä muu omaisuuden luovutushinnaksi verotuksessa luetaan omaisuuden todellista luovutushintaa vastaava määrä eli käypä arvo. Täten sekä omaisuuden arvonnousut että arvonalentumiset realisoituvat. Osakeyhtiön osakkaat saavat jako-osuutena osakkeidensa lukumäärää vastaavan osuuden yhtiön omaisuudesta. Verovaikutukset realisoituvat yhtiön osalta sen viimeisen verovuoden verotuksessa ja osakkaalla sen verovuoden verotuksessa, jonka kuluessa yhtiö on purkautunut. (Engblom ym. 2012, 460–461; Ossa 2011, 285.)

Purkautuvan yhtiön osakkaiden verotuksessa osakkaan jako-osaan sovelletaan EVL:n säännöksiä, mikäli osakkeet ovat olleet osakkaan elinkeino-omaisuutta tai TVL:n säännöksiä, jos kyseessä on henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvat osakkeet. Mikäli jako-osan arvo on osakkeiden hankintamenoa suurempi, syntyy purkuvoitto ja päinvastaisessa tapauksessa purkutappio. (Engblom ym. 2012, 463.)

EVL:n mukaisesti verotettaessa luovutusvoitto on pääsääntöisesti veronalainen elinkeinotulo ja hankintameno vähennyskelpoinen kulu. Poikkeuksena käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset, jotka tietyssä tilanteessa ovat verotuksessa verovapaita luovutuksia ja vastaavasti näihin kohdistuvat luovutustappiot ovat vähennyskeltottomia. (Engblom ym. 2012, 464.) Mikäli osakkeet on omistettu vähintään yhden vuoden ajan ja ne edustavat alle kymmenen prosenttia purkautuvan yhtiön osakepääomasta, on purkutappio EVL:n mukaan vähennyskelpoinen (Ossa 2011, 285).

Mikäli purkautuvan yhtiön osakkeet ovat henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvia osakkeita, lasketaan purkutulos TVL:n luovutusvoittoja koskevien säännösten mukaisesti. TVL:n mukaan jako-osan käypä arvo on verotuksessa veronalainen tulo. Yhteisön, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön verotuksessa jako-osasta vähennetään aina osakkeiden todellinen hankintameno ja mahdolliset tulon hankkimisesta aiheutuneet menot. Yksityishenkilön ollessa jako-osan saajana, vähennetään joko osakkeiden todellinen hankintameno ja mahdolliset voiton hankkimisesta aiheutuneet menot tai hankintameno-olettama, riippuen siitä, kumpi on suurempi. Hankintameno-olettama on 20 prosenttia luovutushinnasta, mikäli osakkeet on omistettu alle kymmenen vuotta ja 40 prosenttia, omistuksen ollessa vähintään kymmenen vuotta. Purkutappio voidaan vähentää vain verovuonna tai kolmena seuraavana vuotena omaisuuden luovutuksesta saaduista voitoista, eikä sitä oteta huomioon pääomatulolajin alijäämää vahvistettaessa. Mikäli jako-osana saadaan kiinteistöjä tai arvopapereita, tulee näistä maksaa varainsiirtovero käyvän arvon mukaan. (Engblom ym. 2012, 466, 469.)

2.4.2 Henkilöyhtiön lopettaminen ja purkaminen

Henkilöyhtiö purkautuu, kun henkilöyhtiön osakkaat lopettavat elinkeinotoiminnan ja jakavat keskenään yrityksen varallisuuden. Verotuksessa henkilöyhtiön purkautumisen katsotaan tapahtuvan silloin, kun yhtiömiehet allekirjoittavat purkusopimuksen. Henkilöyhtiö purkautuu verotuksessa myös silloin, kun yrityksen identtisyys vaihtuu TVL 24 §:n mukaisessa toimintamuodon muutoksessa. (Myrsky & Linnakangas 2006, 272.)

Purkautuvan henkilöyhtiön verotuksessa omaisuuden, etuuden ja oikeuden luovutushinnaksi luetaan määrä, joka yksityiskäyttöön otossa katsotaan luovutushinnaksi. Kiinteistön, rakennuksen, rakennelman, arvopaperin tai oikeuden luovutushintana pidetään omaisuuden tai oikeuden todennäköistä luovutushintaa eli käypää hintaa. Sen sijaan muun omaisuuden, kuten esimerkiksi irtain kuluva omaisuus, palvelun tai etuuden luovutushintana pidetään alkuperäistä hankintamenoa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa. Henkilöyhtiön verotuksessa vahvistettuja

tappioita ei lueta osakkaan hyväksi ja tehdyt varaukset lisätään purkautumisvuoden tuloon verotuksessa. (Myrsky & Linnakangas 2006, 272–273.)

Henkilöyhtiön osakkaan saama osuus toimintansa lopettaneesta yhtiöstä katsotaan yhtiöosuuden vaihdoksi jako-osaan ja siihen sovelletaan luovutusvoiton verotussäännöksiä. Mikäli yhtiöltä siirtyy purkamistilanteessa yhtiömiehen vastattavaksi velkaa, velan määrä voidaan vähentää luovutusvoiton määrästä. Jako-osuuden saaminen muodostaa uuden saannon yhtiömiehelle omistusaikaa laskettaessa. Mikäli yhtiömies luovuttaa myöhemmin tällaista omaisuuttaan, lasketaan omistusaika hankintameno-olettamaa laskettaessa ajankohdasta, jolloin omaisuus yhtiöstä on otettu. Mikäli purkamisen yhteydessä saatu jako-osa on osuuden hankintamenoa alhaisempi, syntyy purkutappio. Mikäli osuudet ovat olleet yhtiömiehen elinkeino-omaisuutta, on purkutappio elinkeinotulolähteessä vähennyskelpoinen. TVL:n mukaan purkutappio voidaan vähentää luovutustappiona luovutusvoitosta. (Myrsky & Linnakangas 2006, 273.)

2.4.3 Yksityisliikkeen lopettaminen

Elinkeinonharjoittajan lopettaessa liiketoiminnan, purkautuvat liikkeen toiminta-aikana tehdyt kulukirjaukset, kuten esimerkiksi varaukset, lopettamisvuoden veronalaiseksi tuloksi. Mikäli liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä myydään liikeomaisuutta, ovat myyntihinnat EVL:n mukaan veronalaista tuloa. Sellainen yritysvarallisuus, joka on lopettamisen yhteydessä siirtynyt yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittajan yksityisomaisuudeksi, katsotaan verotuksessa yksityiskäyttönotoksi. Tällöin vaihto- tai käyttöomaisuuden alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta luetaan yrityksen veronalaiseksi tuloksi. Mikäli yrityksen elinkeinotoiminnan käytössä ollut kiinteistö tai muu käyttöomaisuus on liiketoiminnan lopettamisen jälkeen vuokrattu, katsotaan tämä tulolähdesiirroksi. Tällöin veronalaiseksi luovutushinnaksi luetaan käyttöomaisuuden hankintamenon verotuksessa poistamaton osa. (Ossa 2011, 284–285.)

2.5 Arvonlisäverotus

Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, joka kohdistuu lähes kaikkeen tavaroiden ja palvelujen kulutukseen. Poikkeuksena ainoastaan ne arvonlisäverolaissa määritellyt tavaroiden ja palvelujen myynnit, jotka on säädetty verottomaksi. Arvonlisäverovelvollisia ovat yleensä tavaroita ja palveluja myyvät elinkeinonharjoittajat, poikkeuksen tähän muodostaa käännetty verovelvollisuus. Tähän soveltuvissa tilanteissa verovelvollisia ovat ostajat. (Verohallinto 2011a, 1.)

Suomessa tapahtuvasta tavarun ja palvelun myynnistä sekä tavarun yhteisöhankinnasta ja maahantuonnista EU:n ulkopuolelta on suoritettava arvonlisävero. Verottomana vientinä pidetään tavarun myyntiä EU:n ulkopuolelle. Tavarun myyntiä toisessa EU-maassa toimivalle yrittäjälle, joka on omassa maassaan arvonlisäverovelvollinen, pidetään verottomana yhteisömyyntinä. Verottomuuden edellytyksenä on se, että myyjällä on tiedossa ostajan voimassa oleva VAT-numero. Lisäksi edellytetään, että myyjällä tulee olla näyttö tavarun viennistä toiseen EU-maahan. Tavarun ostosta toisesta EU-maasta katsotaan Suomessa yhteisöhankinnaksi. Arvonlisäverotuksessa pääsääntönä on myynnin verollisuus ja poikkeuksena sen verottomuus. (Myrsky & Ossa 2008, 239–240; Koponen 2010, 91.)

Pääsääntöisesti elinkeinonharjoittajalle tapahtuva palvelun myynti verotetaan siinä maassa, jonne ostaja on sijoittautunut ja kuluttajalle tapahtuva palvelun myynti siinä maassa, jonne myyjä on sijoittautunut. Tähän palvelumyynnin pääsääntöön on olemassa monia poikkeuksia. (Koponen 2010, 91.)

Sellainen myyjä ei ole verovelvollinen, jonka arvonlisäverolaissa tarkoitettu tilikauden liikevaihto on enintään 8 500 euroa. Sellaisissa tapauksissa, joissa tilikauden liikevaihto jää alle 22 500 euron, on mahdollista saada huojennusta arvonlisäverosta. Arvonlisäverotuksesta vapautettuja ovat muun muassa lakisääteinen koulutustoiminta, terveydenhuolto, sosiaalihuolto, rahoituspalvelut ja vakuutus-toiminta. Myöskään sellaiset yleishyödylliset yhteisöt, jotka ovat vapautettuja arvonlisäverotuksesta sen toiminnan osalta, josta niitä ei veroteta tuloverotuksessa elinkeinotulona. Kiinteistön luovutukset ovat arvonlisäverolain mukaan verottomia myyntejä. (Myrsky & Ossa 2008, 244–246, 255.)

Kiinteistön vuokraaminen ja käyttöoikeuden luovuttaminen on pääsäännön mukaan verotonta, mutta vuokranantajalla tai kiinteistön omistajalla on oikeus hakeutua vapaaehtoisesti verovelvolliseksi tästä toiminnasta. Edellytyksenä on, että kiinteistöä käytetään jatkuvasti vähennykseen oikeuttavaan toimintaan tai käyttäjänä on valtio. Tällöin kiinteistöä varten hankittujen tavaroiden ja palveluiden ostohintaan sisältyvä arvonlisävero voidaan vähentää siltä osin kuin se kohdistuu verollisena luovutettaviin tiloihin. (Myrsky & Ossa 2008, 249.)

Pääsääntöisesti verovelvollinen saa vähentää tilitettävästä verosta toiselta verovelvolliselta ostamansa tavaran tai palvelun perusteella sen veron, jonka myyjä on velvollinen suorittamaan. Vähennysoikeus edellyttää tavaran tai palvelun käyttöä verovelvollisen verollisessa liiketoiminnassa ja ostetusta tavarasta tai palvelusta tulee olla arvonlisäverolain mukainen lasku tai muu laskuna toimiva tosite. Sellaisista tavaroista tai palveluista vähennystä ei saa tehdä, joita verovelvollinen tai hänen henkilökuntansa käyttää esimerkiksi asuntona tai vapaa-ajanviettopaikkana ja näihin liittyvistä tavaroista ja palveluista. Vähennystä ei myöskään voi tehdä verovelvollisen tai hänen henkilökuntansa asunnon ja työpaikan kuljetukseen liittyvistä tavaroista ja palveluista eikä edustustarkoitukseen käytettävistä tavaroista ja palveluista. (Myrsky & Ossa 2008, 264–265.)

3 TILITOIMISTO VERONEUVONANTAJANA

Taloushallinnon alalla on viime vuosina tapahtunut muutoksia, jotka eivät välttämättä tule esille tilastollisilla luokituksilla. Merkittävin muutos tilitoimistojen kannalta on tilintoimistojen ja tilintarkastustoimistojen tehtäväkenttien sekoittuminen toisiinsa. Osa tilitoimistoista tarjoaa nykyään peruskirjanpidon pitämisen lisäksi myös yhä enemmän yrityksen taloudellisen neuvonantajan palveluita. Tilitoimiston kirjanpitäjistä on yksittäisen yrittäjän näkökulmasta voinut tulla jo lähes konsultin tapainen neuvoja yritykselle. (Metsä-Tokila 2011, 9.)

2000-luvulla tapahtuneen taloushallinnon ja sen palveluiden kehittymisen johdosta laskennan asiantuntijoiden tehtävät ovat monipuolistuneet ja vaatimustaso on kasvanut. Nopeasta ja jatkuvasta muutoksesta on aiheutunut taloushallinnon alalla työskenteleville paljon haasteita. Taloushallinnon tehtävissä toimivien henkilöiden tulee olla alan vaatimustason täyttäviä ammattilaisia. Tämä on tärkeää sekä yritystoiminnalle että taloushallintoalan palveluja tuottaville tilitoimistoille. Lainsäätäjä asettaa yrityksille ja näiden taloushallinnolle paljon ja jatkuvasti muuttuvia lakisääteisiä vaatimuksia. Lisäksi laskentatoimen hyödyntäminen yritysten päätöksenteossa ja tulevaisuuden rakentamisessa on yhä merkittävämmässä asemassa. (Ahvenniemi 2012, 3.)

Tässä luvussa kuvataan ensin lyhyesti tilitoimistoa, tilitoimistoalan keskeisiä ongelmia ja osaamisen kehittämistarpeita sekä tulevaisuudennäkymiä. Lisäksi käsitellään pk-yrityksen ja tilitoimiston yhteistyötä. Tämän jälkeen kerrotaan tilinpäätössuunnittelusta ja seuraavaksi käsitellään ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakemista. Lopuksi kuvataan lyhyesti konsultointia.

3.1 Tilitoimisto

Tilitoimistolla tarkoitetaan taloushallinnon asiantuntijapalveluita tarjoavaa yritystä. Tilitoimistot ovat osa taloushallintoalaa ja ne kuuluvat TOL 2008 toimialaluokituksen mukaan toimialaluokkaan 6920: laskentatoimi, kirjanpito, tilintarkastus ja veroneuvonta. Toimiala on jaettu kolmeen alaluokkaan, joista ensimmäinen

alaluokka on kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelut (69201). Tämä alaluokka sisältää kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadinnan asiakkaan laskuun sekä palkkojen laske-
misen, arvonlisäverolaskelmien ja reskontrien laatimisen. Tilitoimistoissa hoide-
taan myös toimialaluokituksen kolmanteen alaluokkaan muut laskentatoimen pal-
velut (69209) kuuluvia palveluita. Tähän luokkaan kuuluu yritysten ja luonnollis-
ten henkilöiden tulo- ja varallisuusveroilmoitusten laadinta sekä verotukseen liit-
tyvä neuvonta asiakkaan laskuun. Luokka sisältää myös asiakkaan edustamisen
veroviranomaisten luona muissa kuin oikeudellisissa asioissa. Nämä tilastolliset
luokitukset vastaavat verrattain hyvin taloushallinnon toimialan jakautumista käy-
tännössä. Ainoastaan niin sanottu muu laskentatoimen palvelu jakautuu useam-
malle eri taholle käsittäen muun muassa tilitoimistot, tilintarkastustoimistot ja
asianajo- ja lakiasiantoimistot. (Metsä-Tokila 2011, 9.)

Taloushallinnon alalla vuonna 2011 tilitoimistoja oli 4 194, alalla työskenteli
12 303 henkilöä ja alan liikevaihto oli 861 Me. Tilitoimistojen toimipaikkojen
koko vaihtelee 1-2 henkilön toimistoista yli 50 henkilön toimistoihin. Taloushal-
lintoliitto on auktorisoitujen, taloushallinnon palveluja yrityksille tarjoavien tili-
toimistojen ja konsulttiyritysten valtakunnallinen liitto, jonka tehtävänä yhdessä
jäsenyritystensä kanssa on kehittää tilitoimistoalaa. Taloushallintoliiton tehtävänä
on tukea jäseniään, jotta tilitoimistoala, taloushallinnon hyödyntäminen ja tilitoi-
mistojen henkilökunta kehittyisivät ja tilitoimistojen asiakasyritykset saisivat
osaavaa ja luotettavaa palvelua. Taloushallintoliittoon kuuluu noin 800 ammatti-
taitoista tilitoimistoa ja taloushallinnon konsulttiyritystä. Nämä yritykset hoitavat
noin 130 000 suomalaisen yrityksen taloushallintoa ja sen konsultointia. (Talous-
hallintoliitto 2009; 2012.)

Taloushallintoliittoon kuuluvien tilitoimistojen keskimääräinen toimipaikkakoko
oli 7,9 henkilöä, joten liiton ulkopuolella olevien tilitoimistojen toimipaikkakoko
oli arviolta 1,6 henkilöä. Taloushallintoliiton arvion mukaan 5 – 9 henkilön tili-
toimistoissa hoidetaan keskimäärin 145 yrityksen asioita. Taloushallintoliiton alan
KLT-tutkinnon suorittaneita oli vuonna 2013 yhteensä 2 660, joista tilitoimistois-
sa vuonna 2011 tehdyn Taloushallintoliiton Jäsentutkimuksen mukaan työskenteli
76 prosenttia. (Taloushallintoliitto 2012.)

3.1.1 Tilitoimistoalan keskeiset ongelmat ja osaamisen kehittämistarpeet

Taloushallinnon palvelut ovat yksi vanhimmista osaamisintensiivisten liike-elämän palvelujen sektoreista. Ongelmana on ollut näiden palveluiden hidas kehittyminen ja toiminnan oleminen vain osin ammatillistunutta. Alan toiminnan ohjaajana on toiminut voimakkaasti julkisen hallinnon ohjeistus ja kirjanpitäjät ovat muodostaneet jo pitkään oman ammattikuntansa. Taloushallinto on ollut erittäin voimakkaan muutoksen kohteena 1990-luvun jälkipuoliskolta alkaen. Keskeisinä muutostekijöinä ovat olleet pääomamarkkinoiden aktivoituminen, kansainvälistyminen ja tietotekniikan kehitys. Tämän seurauksena ala on ammattimaistunut, keskittynyt ja osin polarisoitunut sekä kytkeytynyt tiiviisti muihin liike-elämän palvelualoihin. Keskeisenä muutossuuntana voidaan nähdä lakisääteisten tehtävien rinnalle nousseen neuvonta- ja analysointipalvelujen merkityksen kasvaminen. Tilitoimistojen tehtävät tulevat jatkossa liittymään yhä selkeämmin yritysjohton tukemiseen ja yrityksille tarjottavaan juridiseen konsultointiin ja veroneuvontaan. (Metsä-Tokila 2011, 36.)

Tilitoimistoalalle kehityksen hitaus ja ammatillistumisen keskeneräisyys aiheuttaa merkittäviä haasteita. Alalla on paljon yhden henkilön yrityksiä ja osa tilitoimistoyrittäjistä on vailla alan koulutusta. Henkilöstörakenne ja henkilöstön saanti on ongelmana tilitoimistoilla. Vaikka pienet tilitoimistot keskittyvät edelleen lakisääteisten tehtävien hoitoon, on tästäkin tehtävästä tullut vaativa, sillä tilitoimistojen toimintaan vaikuttavat keskeiset lait – kirjanpitolainsäädäntö, yhtiölainsäädäntö ja verolainsäädäntö – ovat muuttuneet viimeisen viidentoista vuoden aikana. Tilitoimistoalan rakennemuutosta hidastaa omalta osaltaan asiakasyritysten laskenta-toimen kehittymättömyys. (Metsä-Tokila 2011, 36.)

Tilitoimistohenkilöstön tärkein ammattitaito on aiemmin liittynyt itse laskentaan ja siihen liittyvään ohjeistukseen. Laskentarutiinien automatisoitumisen johdosta on tärkeään asemaan noussut prosessien kokonaisuymmärrys, asioiden varmistus ja kontrollointi. Kirjanpidon muuttuessa yhä enemmän sisäisen laskennan ja johtamisen apuvälineiksi, vaaditaan kykyä tarkoituksenmukaiseen johdon raportointiin, arviointikykyä. Tilitoimistojen nykyisessä murrostilanteessa arviointikyvyn kehittä-

tämistä on tullut tärkeää, ettei teknisestä osaamisesta tule itsetarkoitus. (Metsä-Tokila 2011, 3.)

Laskentaosaamisen ohella yhä keskeisempään asemaan ovat nousemassa asiakasvalmiudet, sosiaaliset taidot, myyntitaidot ja konsultointitaidot. Tämä merkitsee muutosta aiempaan osaamiseen ja koulutukseen. Peruskoulutuksen monipuolistaminen ja tilitoimistoalan yritysten tukeminen niiden sisäisessä henkilöstökoulutuksessa ovat edellytyksenä osaamisen kehittämiseksi. Monet alan yritykset ovatkin jo panostaneet paljon henkilöstökoulutukseen, muun muassa yritysneuvojajaitojen kehittämiseen, ja tietotekniikkavalmiuksien kehittämiseen. (Metsä-Tokila 2011, 38.)

3.1.2 Tilitoimistoalan tulevaisuudennäkymät

Tilitoimistoalalla viime vuosina käyntiin lähtenyt rakennemuutos on merkinnyt joidenkin aiempien toimintojen häviämistä, mutta tuonut toisaalta mukanaan uusia työtehtäviä. Keskeinen tilitoimistojen toimintaan vaikuttava muutos seuraavien vuosien aikana on siirtyminen paperittomaan kirjanpitoon ja yleensä paperittomaan taloushallintoon. Tätä muutosta on hidastanut se, ettei ohjelmistojen standardointi ole riittävällä tasolla. Tilitoimistoalan ja ohjelmistoalan välille on syntynyt uusia kytkentöjä tietotekniikan kehityksen myötä. Sähköisesti hoidetaan yhä useammin laskutus, kirjanpito tilinpäätöksineen, raportoinnit sekä palkanmaksut. Myös sähköisten arkistointipalvelujen tarjoaminen on yleistymässä. Tällä tarkoitetaan asiakkaiden puolesta laskujen ja kuittien säilyttämistä koneellisessa muodossa ja niihin liittyvien hakuohjelmistojen tarjoamista. (Metsä-Tokila 2011, 40.)

Tietotekniikan kehityksen myötä kirjanpito ei enää ole erillinen toimenpide vaan se syntyy automaattisesti muiden toimintojen yhteydessä. Tämän myötä kirjanpito on muuttumassa analysointivälineeksi ja se pystyy toimimaan aivan uudella tavalla johtamisen apuna. Tämä merkitsee rutiinityön vähenemistä tilitoimistoissa, jolloin niillä on mahdollisuus kehittää palvelujaan edelleen. Suuremmissa tilitoimistoissa tietotekniikan aiheuttaman työn vähenemisen odotetaan kompensoituvan suurten yritysten ulkoistamalla taloushallinnolla. Taloushallinnon palveluissa on

todennäköisesti tapahtumassa huomattavaa keskittymistä. Pientenkin tilitoimistojen on monipuolistettava toimintaansa selviytyäkseen. Niiden tulee pystyä toimimaan ikään kuin pienten yritysten talousosastona. On todennäköistä, että tilitoimistoala jakautuu jatkossa yhä selvemmin kolmeen ryhmään: perustoimistot – keskitaso – suuret tilitoimistot. Näistä suurten tilitoimistojen toiminnassa neuvontatoiminnan ja taloudellisen konsultoinnin merkitys on kasvanut. (Metsä-Tokila 2011, 41.)

3.1.3 Pk-yrityksen ja tilitoimiston yhteistyö

Tasokkaan ja luotettavan kumppanin löytäminen on pk-yritykselle tärkeää tilitoimistoa valittaessa. Eräs tärkeimmistä asioista on toimeksiantosopimuksen laatiminen asiakkaan ja tilitoimiston välillä tilitoimiston valinnan jälkeen. Toimeksiantosopimuksessa on tärkeää sopia selkeästi osapuolten keskinäisestä vastuunjaosta. Vastuunjako on korostunut sähköisen taloushallinnon mahdollistaessa asiakasyrityksen osallistumisen taloushallinnon osittaiseen hoitamiseen, sillä myös asiakasyritys saattaa tehdä virheitä tiliöidessään laskuja tai hoitaessaan esimerkiksi ostoreskontraa. (Koskela 2012, 38.)

Asiakkaan tulee toimittaa tilitoimistoon oikeat ja riittävät tiedot, jotta tilitoimisto voi laatia tarvittavat viranomaisilmoitukset, kuten esimerkiksi arvonlisävero- ja ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksujen kausi-ilmoitukset sekä työnantajan vuosi-ilmoitukset. Oikeiden tietojen lisäksi myös oikea-aikaisuus ilmoitusten jättämisessä ja maksujen suorittamisessa on tärkeää. Asiakkaan ja tilitoimiston jatkuvuudelle on tärkeää tilitoimiston tarkkaavaisuus virheellisten tietojen havaitsemisessa. Tilitoimiston tekemät piilevät virheet, jotka ilmenevät pitkän ajan kuluessa esimerkiksi verotarkastuksessa, ovat vaarallisia asiakasyrityksen ja asiakkaan välisten suhteiden kannalta. Tällaisia virheitä voi syntyä juoksevassa kirjanpidossa, tilinpäätöksen laadinnassa tai veroilmoituksen täyttämässä ja niistä voi aiheutua suuriakin lisäveroja ja veronkorotuksia. (Koskela 2012, 39.)

Tilitoimistolla on pääasiallisesti vastuu tilinpäätöksen laadintaan liittyvistä virheellisyyksistä. Tilinpäätöksessä saattaa esiintyä kohdistusvirheitä kirjanpitoase-

tuksen tuloslaskelma- ja tasekaavojen käyttämisessä. Veroilmoitusten osalta tehdyt virheet paljastuvat useimmiten jo verovalmistelun aikana, mutta verotarkastusten yhteydessä saattaa paljastua vakavampia virheitä, jolloin sanktiotkin ovat suurempia. (Koskela 2012, 39.)

Yrityksen vastuulla on vaihto-omaisuuden oikea kirjanpitokäsittely. Yrittäjän tulee suorittaa varastojensa inventointi ja arvostus, näitä toimenpiteitä kirjanpitäjä ei voi yrittäjän puolesta tehdä. Myös keskeneräisen tuotannon perustana oleva kustannuslaskenta on toteutettava asiakasyrityslähtöisesti. Tilitoimiston on laadittava tilinpäätös saamiensa vaihto-omaisuuteen liittyvien inventointien ja arvostusten perusteella. On tärkeää selvittää, kuka on vastuussa, mikäli epäluotettavan varastoinventaarin käyttämisestä seuraa ongelmia. Reskontrat tulee täsmäyttää kirjanpitoon kuukausittain, jolloin reskontran ja kirjanpidon erot on vielä helppo selvittää. Selvitystyöstä aiheutuneiden kustannusten maksaja ratkeaa tilitoimiston ja asiakasyrityksen vastuunjaon perusteella. (Koskela 2012, 40.)

Oman ongelmansa muodostavat lähipiirilainojen tunnusmerkit täyttävät osakkaiden rahannostot, saamiset omistajien lähipiiriyrityiltä sekä epävarmat saamiset henkilökunnalta tai muilta yhtiöiltä. Erityisesti omistajien nostot yhtiön pankkitililtä ovat merkittävä ongelma tilitoimistoille. Tilinpäätöksen oikea laatiminen edellyttää tilitoimistolta kirjanpitolain mukaisen pienen vai suuren kirjanpitovelvollisen tunnistamista. (Koskela 2012, 40.)

3.2 Tilinpäätössuunnittelu

Tilitoimistojen tehtäviin on perinteisesti kuulunut asiakasyritysten kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen. Tilinpäätöksen tekijän on ratkaistava monia tulkintaongelmia ja tehtävä monia valintoja sekä oikeiden menettelytapojen että edullisten ratkaisuvaihtoehtojen löytämiseksi. Jatkuvasti muuttuva suunnitteluympäristö on ollut jo pitkään ominaista tilinpäätös- ja verosuunnittelulla. Tilinpäätöksen suunnitteluun liittyviä tekijöitä ovat verotukseen, yrityskuvaan ja omistajan henkilökohtaisen talouden rahoittamiseen liittyvät tekijät. Tilinpäätöksen tarkoitus on kirjanpitolain (KPL 1336/1997) mukaan antaa informaatiota yrityksen taloudelli-

sesta asemasta ja tilikauden tuloksen muodostumisesta tilinpäätöspäivänä. Kirjanpito ja tilinpäätös kytkeytyvät läheisesti verotukseen, sillä näiden tuottamaa informaatiota käytetään hyväksi veroilmoituksessa, verotuksen toimittamisessa ja tarkastamisessa. Vaikka verotus perustuu olennaisilta osiltaan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tehdyille ratkaisuille, eivät tilinpäätöksen osoittama voitto ja verotettava voitto yleensä ole samansuuruisia. Tämä johtuu siitä, että monet tilinpäätöksen ja verotuksen tuloksen ja varallisuuden laskentaa koskevat säännökset poikkeavat toisistaan. (Leppiniemi & Walden 2010, 13, 15, 17–18.)

Tilinpäätössuunnittelun tavoitteet ovat usein tilannesidonnaisia ja tavallisimmin niiden voidaan katsoa koskevan seuraavia osa-alueita. Ensinnäkin kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä tulee saada eri tarkoituksia palvelevia yksittäisiä tietoja mahdollisimman vaivattomasti ja kustannustehokkaasti. Tämän lisäksi tulee valita tilinpäätöksen esittämistapa, annetaanko mahdollisimman selkeä ja avoin tilinpäätösinformaatio tai estetäänkö liikesalaisuuksien ja niihin verrattavien yritystä koskevien tietojen paljastuminen. Yhtenä tärkeänä suunnittelun kohteena on yrityksen näyttämän tuloksen mitoittaminen ja sen sisältö, erityisesti voitonjakoa koskevat tavoitteet. Näiden lisäksi tulee suunnittelussa ottaa huomioon haluttujen veroratkaisujen aikaansaamiseksi kirjanpito-, yhteisö- ja verolainsäädännön välisistä yhteyksistä johtuvat veronäkökulmat. (Leppiniemi & Walden 2010, 18–19.)

Tilinpäätössuunnittelun tarkoituksena on laskea yrityksen eri sidosryhmien ja eri tarkoituksia varten yrityksen tulos. Laskennassa tulee ottaa huomioon, että yrityksen tuloksen laskentaan aiheutuu eroja, koska laajuus-, arvostus- ja jaksotusongelma ratkaistaan eri tavalla. Rahoittajan tuloksen laskennassa tulee noudattaa kirjanpitolain ja -asetuksen sekä osakeyhtiölain ja muiden yhteisölakien säännöksiä. Tulosta laskettaessa realisointiperiaate määrää, mitkä tulot tulee ottaa huomioon. Menoja jaksotettaessa tärkein periaate on meno tulon kohdalla -periaate. Tämä tarkoittaa, että jaksottaminen toteutetaan menojen kohdalla tulonodotusten perusteella. Jakokelpoisen oman pääoman selvittäminen on tärkeintä rahoittajan tuloksen laskennassa. Verottajan tulos eli elinkeinoharjoittajien verotettava tulo määräytyy elinkeinoverolain perusteella. Maksettavien verojen määrään on mahdollista vaikuttaa muuttamalla verotettavan tulon määrää. Tilinpäätöstä suunniteltaessa on huomioitava, että verotettavan tulon laskenta saattaa laajuusongelman

ratkaisu poiketa rahoittajan tuloksen laskennasta. Tämä johtuu siitä, että kirjanpitolain ja elinkeinoverolain jaksotussäännökset poikkeavat toisistaan tietyiltä osin. Eroja muodostuu muun muassa siitä, että osa tilinpäätökseen sisältyvistä tuloista saattaa olla verovapaita ja osa menoista sen sijaan verotuksessa vähennyskelvottomia. Verottajan ja rahoittajan tuloksen laskenta ovat toisiinsa sidoksissa, sillä tulojen jaksottaminen sekä poistot, varaukset ja muut kulukirjaukset tulee olla tehtynä kirjanpidossa, jotta ne hyväksytään myös verotuksessa. Liikkeenjohtoa varten lasketaan kannattavuuden suunnittelua ja tarkkailua varten yrityksen operatiivinen eli toiminnallinen tulos. Sisäisen laskennan arvostus-, jaksotus- ja laajuusongelma ratkaistaan tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Sisäistä laskentaa tehtäessä ei tarvitse ottaa huomioon rahoittajan ja verottajan tulokseen vaikuttavia lakisäädöksiä. (Tomperi 2006, 180–181.)

Veroilmoitus käsitteenä on verojärjestelmässä kaksijakoinen. Toisaalta sillä viitataan niihin muotoihin, lähinnä virallisiin lomakkeisiin, joilla verovelvollisen tulee ilmoittaa lakisäätteiset tietonsa verotusta varten. Toisaalta siihen sisältyy asian luonteen nojalla myös niiden tietojen kokonaisuus, joiden perusteella veroviranomaisen käsitys verovelvollisen verokohteluun vaikuttavista asioista ja niiden oikeasta verokohtelusta muodostuu. (Engblom ym. 2012, 749.)

Henkilöverotukseen liittyvät esitäytetyt verolomakkeet ovat verovelvollisen vastuulla, joten ne tulee aina tarkistaa ja tarvittaessa korjata. Osakeyhtiön veroilmoituksen pääverolomake 6B sisältää verotettavan tulon laskelman, jossa tulot ja menot on eritelty verosäännösten ehdoilla. Verolomakkeella ilmoitetaan ensin tulot, joista on vähennetty muihin tulolähteisiin kuin elinkeinon kuuluvat tulot ja verovapaat tulot. Tämän jälkeen ilmoitetaan menot, joista on erotettu muiden tulolähteiden menot ja vähennyskelvottomat menot. Lopputuloksena saadaan kunkin tulolähteen verotettava tulo tai tappio. Veroilmoituslomakkeella ilmoitetut tiedot ovat verovelvollisen oma tulkinta verotuksen kohdistamis-, laajuus-, arvostus- ja jaksotuskysymyksistä sekä verovelvollisen oma näkemys tulolähde- ja omaisuuslajivalinnoista. (Engblom ym. 2012, 749.)

Verovelvollisella on oikeus täydentää tai muuttaa veroilmoitustaan verotusmenettelyn aikana. Verovirasto toimittaa verotuksen annetun veroilmoituksen pohjalta

vahvistaen yksittäisen tapauksen lain edellyttämän verokohtelun, tekemällä vastaavan verotuspäätöksen ja panemalla veron maksuun. Verotusta on mahdollista oikaista verovelvollisen hyväksi viiden vuoden määräajan puitteissa ja verovelvollisen vahingoksi yhden, kahden tai viiden vuoden määräajan puitteissa. (Engblom ym. 2012, 752–753.)

Veroilmoituksessa annettavien tietojen perusteella toteutetaan yrityksen veronalaisen tuloksen ja nettovarallisuuden laskenta. Veroilmoitukseen sisältyy veroilmoituslomakkeen lisäksi erilaisia liitelomakkeita sekä mahdollisia muita vapaamuotoisia liitteitä. Nettovarallisuuden laskennan merkitys on lisääntynyt veronalaista tulosta koskevan laskennan rinnalla, sillä se vaikuttaa verotettavan tulon jakautumiseen pääoma- ja ansiotuloksi. Tuloverolakiin (TVL 1535/1992), varojen arvostamisesta verotuksessa annettuun lakiin (VAL 1142/2005), elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin (EVL 360/1968) sekä maatilatalouden tuloverolakiin (MVL 543/1967) sisältyvät verotuksen laskennan perusnormit. Verotusmenettelystä annettuun lakiin (VML 1558/1995) sisältyy tärkeitä verotuksen toimitamiseen liittyviä säännöksiä. (Leppiniemi & Walden 2010, 25–26.)

Eri yritysmuotojen veroilmoituksen jättöaika vaihtelee. Yhteisöjen tulee antaa veroilmoitus neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymiskuukauden lopusta. Sen sijaan liikkeen- tai ammatinharjoittajien, avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden tulee palauttaa veroilmoitus viimeistään sinä päivänä, joka on merkitty Verohallinnon lähettämään veroilmoituslomakkeen etusivulle. Jättöpäivä on yleensä huhti-toukokuussa. (Verohallinto 2010.)

3.3 Ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakeminen

Verovelvollisella on mahdollisuus saada jokin epävarmuutta aiheuttava verotuskysymys lopullisesti ratkaistuksi jo ennen säännönmukaisen verotuksen toimittamista ennakkotietoja ja -ratkaisuja koskevalla järjestelmällä. Ennakkotieto tulee hakea kotikunnan verovirastolta, ennakkoratkaisun antaa puolestaan keskusverolautakunta. (Engblom ym. 2012, 760.)

Tuloverotukseen liittyvistä verotuskysymyksistä voi saada sitovan ennakkotiedon Verovirastosta tekemällä kirjallisen hakemuksen. Veroviraston antaessa ennakkotiedon, se sitoutuu määräajaksi, enintään ennakkotiedon antamisvuoden ja sitä seuraavan kalenterivuoden ajaksi, toimittamaan verotuksen ennakkotiedossa ilmoittamallaan tavalla. Hakemuksessa on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkotietoa haetaan. Siinä on annettava myös asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Hakemus on tehtävä ennen sen ajan päättymistä, jonka kuluessa veroilmoitus on määrätty annettavaksi. Verotusta toimitettaessa on noudatettava ennakkotietoa hakijan vaatimuksesta. Ennakkotiedon velvoittavuus verotusta toimitettaessa edellyttää, että toteutuneet olosuhteet vastaavat hakemuksessa esitettyjä. Veroviraston antamaa ennakkotietoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Veroviraston on hankittava veronsaajien edustajalta ilmoitus siitä, käyttääkö se oikeuttaan hakea muutosta verotukseen ennakkotiedon mukaan toimitetusta verotuksesta, ennen kuin ennakkotietopäätös annetaan hakijalle tiedoksi. (Myrsky & Ossa 2008, 339–340; Koponen 2010, 16.)

Ennakkoperintäasiasta, arvonlisäverotuksesta ja varainsiirtoverotuksesta voi saada sitovan ennakkoratkaisun verovirastosta. Ennakkoratkaisuhakemuksessa tulee yksilöidä ilmoitettava kysymys, josta ennakkoratkaisua haetaan, ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Hakijan vaatimuksesta on ennakkoratkaisua noudatettava sitovana siinä verotuksessa, jota varten se on annettu. Ennakkoratkaisuista on mahdollista valittaa. (Koponen 2010, 17.)

Keskusverolautakunnalta voi saada hakemuksista sitovia valituskelpoisia ennakkoratkaisuja tuloverotuksesta ja arvonlisäverotuksesta. Ennakkoratkaisun voi saada, mikäli lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai verotuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saada asia ratkaistuksi (ennakkopäätösperuste) tai mikäli siihen on muu erityisen painava syy (intressiperuste). Hakemus ennakkoratkaisun antamisesta tulee tehdä kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava yksilöitynä kysymys, josta ennakkoratkaisua haetaan, ja esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava kysymys. Hakijan vaatimuksesta ennakkoratkaisua on noudatettava sitovana siinä verotuksessa, jota varten se on annettu. Ennakkoratkaisuun on mahdollista hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-

oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. (Myrsky & Ossa 2008, 341–342; Koponen 2010, 17.)

3.4 Konsultointi

Konsultaatio on perinteisesti nähty erityisesti liikkeenjohdon toiminnan apuna, mutta nykyisin lähes kaikissa asiantuntijaorganisaatioissa voidaan työskentelyotetta kuvata konsultoivaksi. Konsultaatiokäsitteen sisältöön vaikuttaa paljon se, millä alalla toimitaan ja millaisia palveluita tarjotaan. Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti ottaen jonkin tiedon, taidon, osaamisen tai työn tilaamista asiakkaan tai asiakasorganisaation toiminnan ja tuloksen parantamiseksi. (Tokola & Hyyppä 2004, 6.)

Tyypillisiä tilanteita yrityksen ulkopuolisen avun käyttämiseen ovat muutokset yrityksessä. Konsultin tehtävänä on tarjota sellaista asiantuntemusta, mitä yrityksellä ei ole ja mitä yritys kuitenkin katsoo tarvitsevansa. Konsultin tulee hallita kokonaisuuksia ja hänellä täytyy olla sosiaalisia ja viestinnällisiä valmiuksia. Pelkkä asiantuntijuus ei riitä. Konsultin tulee kyetä eläytyä asiakkaan ongelmiin, ja häneltä edellytetään kykyä siirtää tietojaan ja taitojaan asiakkaan hyväksi. Asiakkaan kannalta on tärkeää, että konsultti on luotettava, asiantunteva ja kokenut. (PKT-säätiö 2002, 5-7, 13–14.)

4 KYSELY VERONEUVONNAN TARPEELLISUUDESTA

Tutkielman empiirisen osuuden tarkoituksena on kuvailla, minkälaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta. Viime vuosien aikana Suomessa on valmisteltu mittavaa verouudistusta, jonka seurauksena sekä yritysverotukseen että henkilöverotukseen on tullut ja on tulossa merkittäviä uudistuksia. Kohdenne- tuista verohuojennuksista ollaan pyrkimässä laajaan veropohjaan ja mataliin vero- kantoihin. Yrityksen verosuunnittelu on aiemmin painottunut lähes yksinomaan tilikauden päättymisen aikaiseen tilinpäätössuunnitteluun. Verotuksen muuttuessa verosuunnittelun painopiste on vaihtunut tilikauden aikana tapahtuvaan jatkuvaan verosuunnitteluun. Verosuunnittelun tarve vaihtelee eri yhtiöissä. Veronäkökohti- en huomioonottamisella on merkitystä valittaessa yritysmuotoa sekä yritysmuo- don muutosta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Verosuunnittelua tarvitaan koko yrityksen elinkaaren ajan ja sen tarkoituksena on etukäteen arvioida ja ottaa huo- mioon suunnitellun toimenpiteen veroseuraamuksia. Tilitoimiston rooli on antaa asiantuntevaa verosuunnittelua sitä tarvitseville yrityksille.

Tässä luvussa luodaan ensin katsaus tutkimusmenetelmään, selvitetään tutkimus- aineiston hankintaa sekä aineiston käsittelyä ja lisäksi pohditaan tutkimuksen luo- tettavuutta eli reliabiliteettia ja validiteettia. Lopuksi kuvataan aineiston analy- sointi ja tutkimustulokset.

4.1 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkimusmenetelminä käytetään kvantitatiivista eli määrällistä tai kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Ne ovat toisiaan täydentäviä lähestymistapoja, joita on käytännössä tarkkarajaisesti vaikea erottaa toisistaan.

4.1.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmän ratkaisee ensisijaisesti tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite. Tämä tutkimus toteutettiin käyttämällä sekä kvantitatiivista että kvalitatii-

vista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus voidaan nähdä toisiaan täydentävinä suuntauksina. Kvalitatiivista voidaan käyttää kvantitatiivisen tutkimuksen esikokeena tai kvantitatiivinen vaihe voi edeltää kvalitatiivista vaihetta. Menetelmiä voidaan käyttää myös rinnakkain. Kun puhutaan, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään numeroita ja kvalitatiivisessa merkityksiä, ei ole tarkoituksena asettaa näitä toistensa vastakohtiksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 136–137.)

Tutkimus voi olla joko kartoittavaa, selittävää, kuvailevaa tai ennustavaa. Tutkimuksen ollessa selittävää ja vertailevaa käytetään hypoteeseja. Kuvailevassa ja kartoittavassa tutkimuksessa hypoteeseja ei ole asetettu. (Hirsjärvi ym. 2009, 138, 158.) Tässä tutkimuksessa päädyttiin käyttämään sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää, koska tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla tutkittua ilmiötä. Sen vuoksi kvantitatiivisia tuloksia haluttiin selittää käyttämällä kvalitatiivisesti saatuja tuloksia. Kvantitatiivisella kyselytutkimuksella kartoitettiin tehdäänkö yrityksissä verosuunnittelua, koetaanko se tarpeelliseksi ja lisäksi selvitettiin ovatko yritykset käyttäneet tai aikeissa käyttää tilitoimistoa veroneuvonnassa ja miten he ovat kokeneet tilitoimistosta saamansa veroneuvonnan. Tutkimusta täydennettiin kvalitatiivisella teemahaastattelulla haastatteleamalla kahta tilitoimistossa työskentelevää henkilöä.

4.1.2 Aineiston hankinta ja käsittely

Pääosa tutkielman aineistosta hankittiin kyselylomakkeen (Liite 1) avulla Internetin Webropol-kanavaa hyödyntäen. Webropol kysely toteutettiin 30.7.2013 lähettämällä kysely 45 satunnaisesti valitulle päijät-hämäläisille yrityksille. Osa kyselyistä lähetettiin sähköpostin liitteenä. Sähköpostilla lähetettiin kyselylomakkeet 20.2.2013 Lahden ammattikorkeakoulun rekisteristä saatujen osoitetietojen perusteella 43 yritykselle. Kysely lähetettiin yhteensä 88 yritykselle. Vastauksia saatiin 22 kappaletta, joten vastausprosentiksi tuli 25 prosenttia. Osa tutkielman aineistosta hankittiin teemahaastattelulla. Haastateltavaksi valittiin kaksi Päijät-Hämeessä toimivan tilitoimiston työntekijää. Haastattelut tehtiin 30.8.2013.

Kyselylomake koostui kolmesta osasta. Ensimmäinen osa sisälsi kyselyn taustatiedot, jossa kysyttiin sekä yrityksen että vastaajan tietoja. Toisessa osassa kysyttiin yrityksen verosuunnittelusta sekä tilitoimistosta veroneuvonnan antajana. Viimeisessä osassa selvitettiin yritysten odotusarvoja tilitoimiston veroneuvonnalle. Teemahaastattelu pohjautui kyselylomakkeessa olleisiin kysymyksiin.

Aiemmin sähköpostilla saadut vastaukset tallennettiin myös Webropoliin. Vastauksista muodostui Webropol kanavassa Excel taulukko, jossa saadut vastaukset olivat valmiiksi graafisessa muodossa. Teemahaastattelut tallennettiin matkapuhelimen muistiin, jonka jälkeen ne litteroitiin eli purettiin sanasta sanaan tekstimuotoon. Saatu aineisto käsiteltiin ja tehtiin johtopäätökset.

4.1.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Kaikessa tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta siitä huolimatta tulosten reliabiliteetti (luotettavuus) ja validiteetti (pätevyys) vaihtelevat. Tästä johtuen kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimustuloksen voidaan sanoa olevan reliabeli, mikäli kaksi eri tutkijaa päätyy samaan tulokseen. Validiteetilla tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Sekä kvantitatiivisessa että kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan tutkimuksen validiteettiä parantaa käyttämällä tutkimuksessa useita menetelmiä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231, 233.)

4.2 Aineiston analysointi ja tutkimustulokset

Tässä luvussa kuvataan ensin yritysten ja vastaajien taustatiedot, sen jälkeen analysoidaan ja esitellään tutkimustulokset yritysten verosuunnittelusta ja tilitoimiston roolista veroneuvonantajana. Lopuksi analysoidaan yritysten tarpeita ja odotusarvoja tilitoimiston veroneuvonnasta.

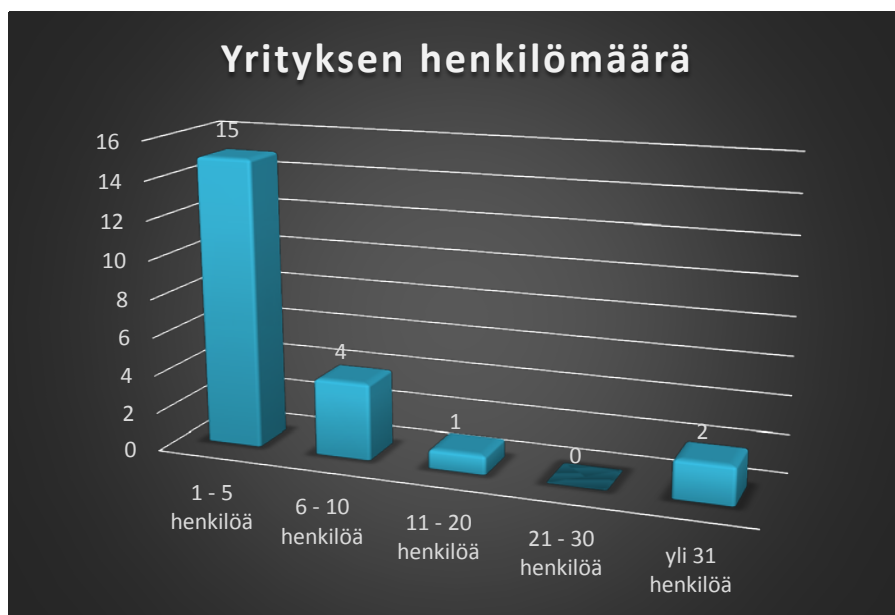
4.2.1 Yritysten ja vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 22 yritystä, joista osakeyhtiöitä oli 11, kommandiittiyhtiöitä 1, avoimia yhtiöitä 2 ja toiminimiä 8. Kuviosta 2 nähdään yritysten yhtiömuodon jakauma.

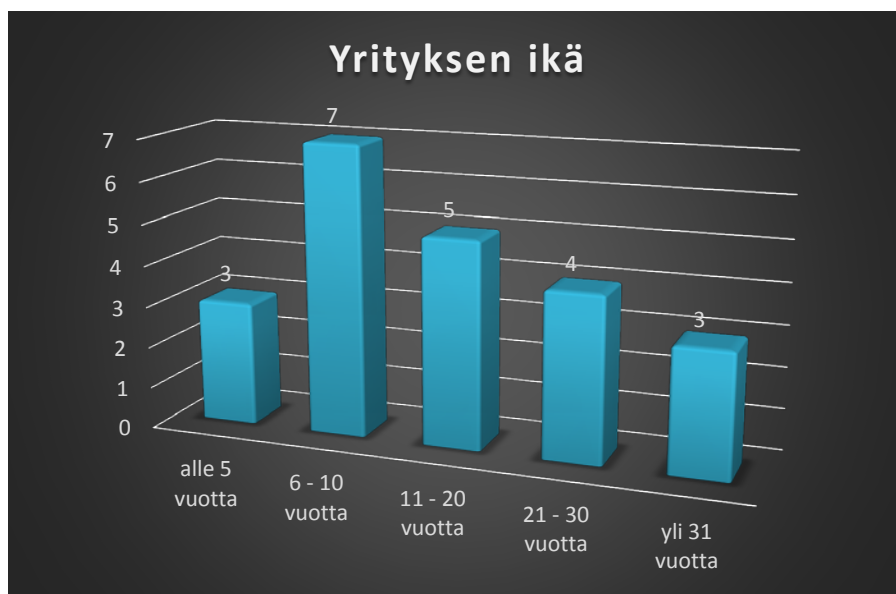
KUVIO 2. Yrityksen yhtiömuoto.

Kuten kuviosta 3 ilmenee, suurin osa eli 15 vastanneista oli 1 – 5 henkilön yrityksiä. Yksi yrityksistä työllisti yli 31 henkilöä.

KUVIO 3. Yrityksen henkilömäärä.

Vastanneiden yritysten ikäjakauma oli tasainen, kuten kuviosta 4 ilmenee. Näistä seitsemän oli toiminut 6 – 10 vuotta. Kolme yrityksistä oli iältään yli 31 vuotta ja alle viisi vuotta toimineita oli saman verran.

KUVIO 4. Yrityksen ikä.

Liikevaihdolla mitattuna suurin osa yrityksistä asettui 100 000 – 500 000 euron luokkaan. Alle 50 000 euron liikevaihdon yrityksiä oli kolme ja samoin yli 2 000 000 euron liikevaihdon omaavia yrityksiä. Liikevaihdon jakauma on nähtävissä kuviossa 5.

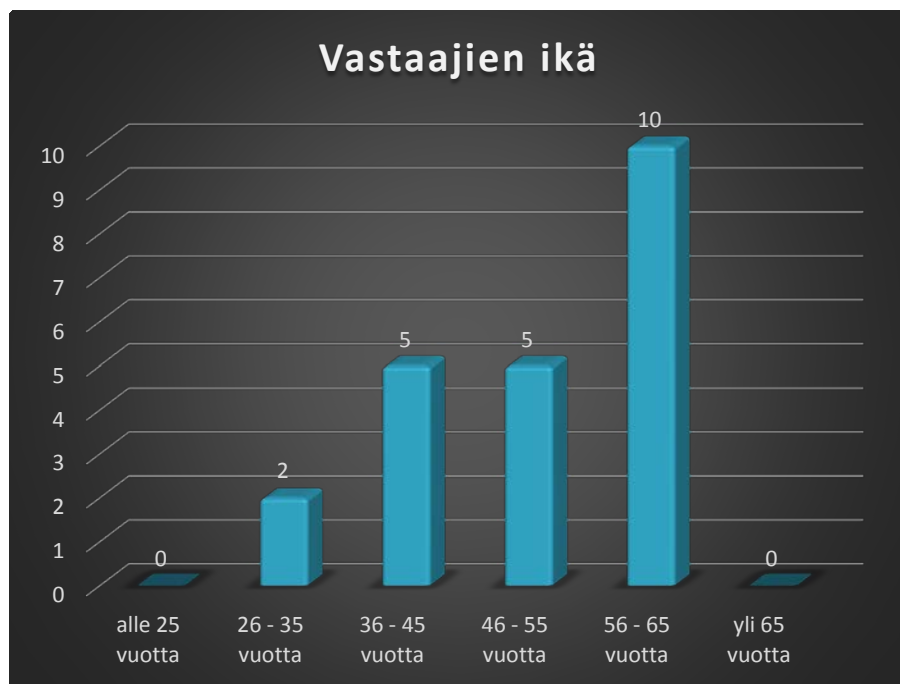
KUVIO 5. Liikevaihto viime tilikautena.

Kyselyyn vastanneiden yritysten edustajista miehiä oli 55 prosenttia eli 12 ja naisia 45 prosenttia eli 10 kappaletta. Tämä ilmenee kuviossa 6. Haastatelluista toinen oli mies ja toinen oli nainen.

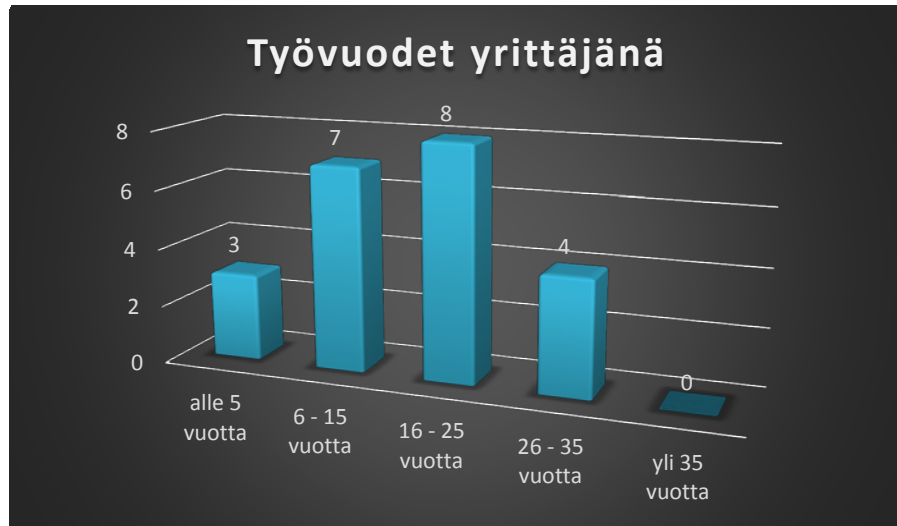
KUVIO 6. Vastaajien sukupuoli.

Vastanneista henkilöistä suurin osa eli 10 henkilöä asettui 56 – 65 vuoden ikähaarukkaan. Tästä voidaan päätellä, että tulevaisuudessa on odotettavissa mahdollisia yritysjärjestelyjä yrittäjien eläkeiän lähestyessä. Vastanneista alle 25 ja yli 65 vuotiaita ei ollut yhtään. Vastaajien ikä on nähtävissä kuviossa 7. Haastateltavat ovat iältään 50 vuotta ja 60 vuotta.

KUVIO 7. Vastaajien ikä.

Kuviosta 8 voidaan nähdä, että vastanneista yli puolet oli toiminut yrittäjänä yli 16 vuotta, heistä kahdeksan 16 – 25 vuotta ja neljä 26 – 35 vuotta. Yli 35 vuotta yrittäjänä toimineita ei ollut yhtään. Haastatelluista toinen on työskennellyt tili-toimisto alalla 28 vuotta ja toinen 34 vuotta.

KUVIO 8. Työvuodet yrittäjänä.

Ammatillisen koulutuksen omaavia oli kahdeksan vastaajista. Korkeakoulutaitaisia oli yhteensä kahdeksan, joista ammattikorkeakoulun käyneitä oli kuusi ja kaksi yliopiston/korkeakoulun käynyttä. Kolmella henkilöllä oli koulutuksena ainoastaan peruskoulututkinto. Tämä ilmenee kuviosta 9. Koulutukseltaan haastateltavista toinen oli opistotasaisen ammatillisen koulutuksen omaava ja toinen yliopistotutkinnon suorittanut.

KUVIO 9. Vastaajien koulutus.

4.2.2 Verosuunnittelu yrityksissä

Kysymyksiin, tehdäänkö yrityksessänne verosuunnittelua ja onko verosuunnittelu mielestänne tarpeellista yrityksessänne, nähdään vastaukset kuviossa 10. Alle puolet vastaajista ilmoitti, että yrityksessä tehdään verosuunnittelua. Kuitenkin verosuunnittelun koki tarpeelliseksi yli 70 prosenttia vastaajista. Haastateltujen henkilöiden vastauksista ilmeni, että molemmat haastatelluista oli antanut asiakkaalle veroneuvontaa. Toinen heistä kertoi antaneensa lähes joka asiakkaalle veroneuvontaa. Molemmat kokivat veroneuvonnan erittäin tarpeelliseksi, toisen haastatellun mielestä veroneuvonta liittyy oleellisesti hänen työtehtäviinsä. Hänen mielestään veroneuvonnan avulla voidaan kirjanpidossa tehdä ratkaisuja, jotka vaikuttavat positiivisesti verotukseen minimoimalla maksettavien verojen määrän. Tästä voidaan päätellä, että yritykset sekä haastatellut kokevat verosuunnittelun tarpeelliseksi. Ongelmana voidaan nähdä se, että yritykset eivät välttämättä tiedosta saaneensa veroneuvontaa tilitoimistosta eivätkä täten ymmärrä kysyä sitä.

KUVIO 10. Yrityksen verosuunnittelu ja sen tarpeellisuus.

Kysyttäessä pitävätkö yritykset verosuunnittelua hankalana ja tarpeettomana, puolet vastaajista ei kokenut sitä hankalaksi ja he kokivat tarvitsevansa sitä. Kysymykseen onko verosuunnittelu tärkeää elinkeinotoiminnassa, vastanneista yli 75 prosenttia katsoi sen olevan tärkeä osa-alue elinkeinotoiminnassa. Tämä ilmenee

kuviosta 11. Haastateltujen mielestä veroneuvonta ei ole vaikeaa. Toinen haastatelluista piti haasteellisena sitä, että asiakkaalta saadaan oikeat tiedot siitä, mistä hän haluaa veroneuvontaa ja mikä on asiakkaan visio kyseisestä asiasta. Jos tarpeelliset tiedot on saatu, on asian ratkaiseminen helppoa. Toisen mielestä veroneuvonnan tekee helpoksi se, että itsellä on veroasiat hallinnassa. Tästä voidaan päätellä, että verosuunnittelua ei koeta hankalaksi, mutta se edellyttää tilitoimistossa työskenteleviltä henkilöiltä asiantuntemusta veroasioissa ja kykyä saada asiakas ilmaisemaan selkeästi veroneuvonnan tarpeensa.

KUVIO 11. Yritysten käsitys verosuunnittelusta.

4.2.3 Tilitoimisto yritysten veroneuvonantajana

Kysymyksiin ovatko yritykset käyttäneet tilitoimistoa veroneuvonnassa ja kokevatko he saavansa asiantuntevaa veroneuvontaa tilitoimistostaan voidaan kuvion 12 perusteella todeta yli 70 prosentin vastanneista käyttäneen tilitoimistoa veroneuvonnan antajana. Yli 75 prosenttia vastaajista ilmoitti saaneensa asiantuntevaa veroneuvontaa tilitoimistosta. Vastauksista ilmenee ristiriitaisuus käytetyn ja saadun veroneuvonnan välillä, sillä veroneuvontaan tyytyväisiä oli yksi enemmän kuin veroneuvontaa käyttäneiden määrä.

KUVIO 12. Tilitoimiston käyttö veroneuvonnassa ja sen asiantuntemus.

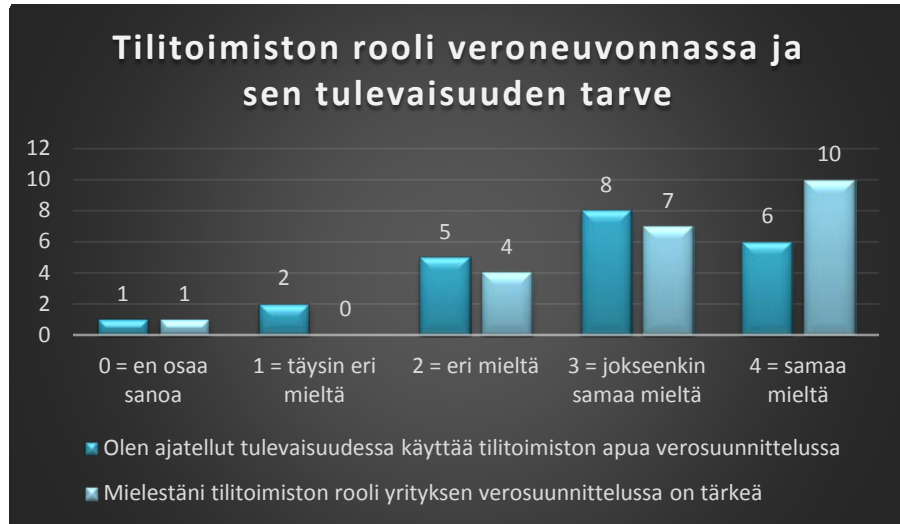
Tutkimuksesta selviää, että kymmenen vastanneista kokee pelkän kirjanpidon riittävän tilitoimiston palveluna. 14 vastaajaa haluaisi saada enemmän veroneuvontaa tilitoimistolta. Kuvion 13 perusteella voidaan päätellä, että osa niistä yrityksistä, jotka kokevat pelkän kirjanpidon riittävän heille, haluaisivat kuitenkin saada enemmän veroneuvontaa. Toisaalta myös niiden yritysten joukossa, jotka nyt käyttävät veroneuvonnan palveluita, saattaa olla sellaisia yrityksiä, jotka haluaisivat vielä enemmän veroneuvontaa.

KUVIO 13 Tilitoimiston antaman veroneuvonnan tarve.

Tilitoimiston apua verosuunnittelussa on ajatellut tulevaisuudessa käyttää 14 vastanneista yrityksistä. Ainoastaan kaksi vastanneista oli sitä mieltä, ettei tarvitse

verosuunnittelua tilitoimistolta. Tilitoimiston rooli veroneuvonnan antajana koetaan tärkeäksi. Tätä mieltä oli yli 75 prosenttia vastaajista. Tämä on nähtävissä kuviosta 14.

KUVIO 14. Tilitoimiston rooli veroneuvonnassa ja sen tulevaisuuden tarve.

Tutkimuksesta selviää, että kyselyyn vastanneet yritykset ovat tyytyväisiä tilitoimistosta saamaansa veroneuvontaan. He kokevat saaneensa asiantuntevaa palvelua veroneuvonnasta. Vain yhden vastanneista voidaan tulkita olevan tyytymätön saamaansa veroneuvontaan ja tilitoimiston asiantuntijuuteen. Tämän osoittaa kuvio 15.

KUVIO 15. Tilitoimiston veroneuvonnan laatu.

4.2.4 Yritysten odotusarvot tilitoimiston veroneuvonnalle

Yrityksen elinkaaren ensimmäisenä vaiheena on yritysmuodon valinta, jota voi olla tarpeen muuttaa yritystoiminnan elinkaaren aikana useampaan kertaan. Kuviosta 16 voidaan todeta, että yli 30 prosenttia yrityksistä eivät osaa sanoa tarvitsevatko he veroneuvontaa yritysmuodon valinnassa tai muutoksessa ja yli 35 prosenttia vastanneista ei tarvitse veroneuvontaa yritysmuodon valinnassa tai muutoksessa. Toisaalta yli 30 prosenttia vastaajista halusi enemmän neuvoa tältä osa-alueelta. Haastatteluista selvisi, että toiselta haastatelluista oli kysytty veroneuvontaa yritysmuodon muutoksen aiheuttamista verotuksen muutoksista ja toiselta yritystä perustettaessa. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että yritykset ovat pääosin tyytyväisiä yritysmuotoonsa, mutta kiinnostusta yritysmuodon vaihtamiseen on olemassa, mikäli sen seurauksena verotuksessa tapahtuu positiivinen muutos yrityksen ja omistajan kannalta. Tutkimus osoittaa, että tarvetta tilitoimiston antamalle veroneuvonnalle yritysmuodon valinnassa ja muutoksessa on olemassa.

KUVIO 16. Yritysmuodon valinta/muutos.

Yrityksen verotus (EVL:n mukainen elinkeinoverotus), omistajan verotus (TVL:n mukainen henkilöverotus) sekä voitonjaon suunnittelu koetaan tärkeäksi veroneuvonnan kohteeksi. Kuviosta 17 selviää, että suurimman mielenkiinnon kohteena on henkilökohtaisen verotuksen veroneuvonta, jota haluaa 77 prosenttia vastaajista. Myös voitonjaon suunnittelun (68 prosenttia) ja yrityksen verotuksen (59 prosenttia) veroneuvontaa halutaan. Ainoastaan 14 prosentille näiden osa-alueiden veroneuvonnalla ei tutkimuksen mukaan ollut tarvetta. Haastateltujen mielestä yrityksen ja omistajien verotus sekä näihin liittyvä voitonjaon suunnittelu kuuluu

tilitoimistotyöntekijän jokapäiväiseen työhön. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että yrityksen ja omistajan verotus sekä voitonjaon suunnittelu ovat tärkeitä veroneuvonnan osa-alueita, joista yritykset haluavat veroneuvontaa.

KUVIO 17. Yrityksen ja omistajan verotus sekä voitonjako.

Kuviosta 18 voidaan nähdä, että yritysjärjestelyjen verotuksen neuvontaan ilmenee kiinnostusta. Kuusi vastanneista haluaa tästä veroneuvontaa ja seitsemän vastaajista kokee tämän osa-alueen veroneuvonnan tarpeelliseksi. Haastattelujen perusteella voidaan todeta yritysjärjestelyjen veroneuvonnan olevan vieraampi osa-alue, eikä sitä ole usein annettu. Tutkimus osoittaa, että tilitoimistojen antamalle yritysjärjestelyjen veroneuvonnalle on tarvetta. Toisaalta haastatelluilta tilitoimiston työntekijöiltä tällaista veroneuvontaa oli kysytty harvoin. Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että asiakkaiden tarve ja tilitoimiston antama veroneuvonta ei tältä osin kohtaa.

KUVIO 18. Yritysjärjestelyjen verotus.

Yrityksen lopettamisen ja purkamisen veroneuvontaa ei tutkimuksen perusteella voida pitää merkittävänä kiinnostuksen kohteena, sillä lähes 55 prosenttia vastaajista ei halunnut veroneuvontaa tältä osa-alueelta. Tämä selviää kuviosta 19. Haastateltujen näkemyksen mukaan tähän osa-alueeseen liittyvää veroneuvontaa on annettu melko paljon. Toinen haastatelluista toteaa yrityksen purkamisessa olevan tärkeää verotuksen ennakointi. Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että yrityksen lopettaminen ja purkaminen eivät ole ajankohtainen suurimmalle osalle vastanneista yrityksistä, koska veroneuvonnasta ei oltu kiinnostuneita. Kuitenkin osa vastaajista koki tämän osa-alueen veroneuvonnan tärkeäksi. Tästä voidaan päätellä, että tämä koetaan tärkeäksi, mikäli lopettaminen olisi ajankohtaista. Tutkimus osoittaa, että haastateltujen näkemys ei tue näkemystä yritystoiminnan lopettamisen ja purkamisen veroneuvonnan tarpeettomuudesta.

KUVIO 19. Yrityksen lopettaminen ja purkaminen.

Seuraavalla sivulla olevasta kuviosta 20 nähdään, että arvonlisäveroasiat koetaan tärkeäksi ja siitä halutaan saada tilitoimistolta veroneuvontaa. Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että veroneuvonta kohdistuu arvonlisäverotuksen oikeellisuuteen, koska arvonlisäverotukseen itseensä ei voida vaikuttaa. Toinen haastatelluista koki arvonlisäveroneuvonnan melko vaikeaksi. Tutkimuksesta voidaan päätellä arvonlisäveroneuvonnan olevan yrityksille tärkeää.

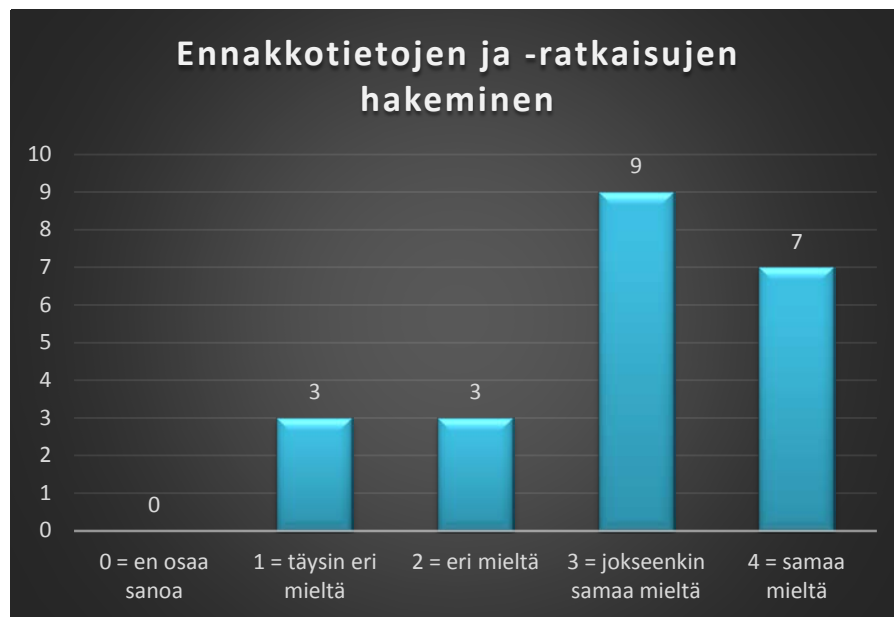
KUVIO 20. Arvonlisävero.

Kuviosta 21 voidaan todeta, että tilinpäätökseen liittyvää verosuunnittelua halutaan tilitoimistoilta, sillä yli 75 prosenttia vastanneista oli tätä mieltä. Myös veroilmoituksen laadinnassa tilitoimiston rooli koetaan merkittäväksi, sillä lähes 70 prosenttia vastanneista ilmoitti haluavansa tähän verotuksen kannalta tärkeään asiaan. Haastateltujen mukaan tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu on erittäin tärkeää ja se tehdään jokaiselle asiakkaalle. Myös veroilmoituksen laatiminen kuuluu tilitoimistotyöntekijän rutiinitöihin. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta tilinpäätökseen liittyvän verosuunnittelun olevan tärkeä ja haluttu osa-alue yrityksille. Tutkimus osoittaa, että yrityksen tilikauden verotuksen oikeellisuuden varmistamiseksi veroilmoituksen laadintaan halutaan neuvoja ja useimmiten se annetaan tilitoimiston laadittavaksi.

KUVIO 21. Tilinpäätös ja veroilmoituksen laatiminen.

Eri toimenpiteiden verotuskysymysten epävarmuuden poistamiseksi ja toimenpiteen verotuksen ennakoimiseksi voidaan verottajalta hakea ennakkotietoa ja -ratkaisua. Ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakemisessa halutaan neuvoja tilitoimistolta. Tämä ilmenee kuvioista 22. Haastateltujen mukaan ennakkotietoja ja -ratkaisuja haetaan aika vähän. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että tarvetta ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakemiseen on olemassa, mutta tämä tarve ei ilmene haastateltujen vastauksista.

KUVIO 22. Ennakkotietojen- ja ratkaisujen hakeminen.

5 YHTEENVETO

Tutkielma toteutettiin sekä kvantitatiivisena että kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkielman tavoitteena oli osoittaa, minkälaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta. Tutkielmassa esitettyyn päätavoitteeseen haettiin ratkaisua kolmen alakysymyksen avulla. Tutkielman tavoitteen saavuttamiseksi haettiin ensin vastausta veroneuvonnan tarpeellisuudelle yritysten näkökulmasta. Sen jälkeen selvitettiin yritysten kokemukset tilitoimiston antamasta veroneuvonnasta. Lopuksi kartoitettiin niitä osa-alueita, joista yritykset haluavat veroneuvontaa tilitoimistolta.

Tutkielman teoriaosuudessa perehdyttiin yrityksen verosuunnitteluun ja verotuksen perusteisiin yrityksen koko elinkaaren aikana sekä kuvattiin tilitoimistoa yrityksen veroneuvonnan antajana. Yrityksen ja omistajien verotus on riippuvainen valitusta yhtiömuodosta. Yrityksen elinkaaren aikana tehtävät yritysmuodon muutokset sekä muut yritysjärjestelyt on aiheellista suunnitella verotukselliset näkökohdat huomioon ottaen. Yrityksen lopettamisesta ja purkamisesta aiheutuvat veroseuraamukset ovat erilaiset eri yhtiömuodoilla. Yritysten verosuunnittelu on syytä tehdä huolellisesti ja ennakoiden, jotta vältetään liiallisten verojen maksaminen. Yritysverotus on erittäin moninaista ja usein vaikeaselkoista, jossa tarvitaan asiantuntevaa kumppania kuten tilitoimistoa. Tilitoimiston antama veroneuvonta on tärkeää ja auttaa yrittäjää päätöksen teossa.

Tutkielman ensimmäisenä alakysymyksenä esitettiin ”Miten tarpeelliseksi yritykset kokevat veroneuvonnan?”. Tutkielmassa osoitettiin, että yritykset kokevat veroneuvonnan tarpeelliseksi. Vaikka vain alle puolet ilmoitti tekevänsä verosuunnittelua, koki sen tarpeelliseksi yli 70 prosenttia vastaajista. Verosuunnittelua ei pidetty hankalana yritysten eikä haastateltujen mielestä.

Tutkielman toiseksi alakysymykseksi muodostui ”Millaiseksi yritykset arvioivat veroneuvonnan tilitoimistossa?”. Tutkielman havainnot osoittivat, että yli 70 prosenttia vastanneista oli käyttänyt tilitoimistoa veroneuvonnassa ja yli 75 prosenttia koki saaneensa asiantuntevaa veroneuvonnan palvelua. Vastaajista 45 prosenttia koki, että kirjanpito on heille riittävä palvelu tilitoimistolta. Toisaalta lähes 65

prosenttia toivoi saavansa enemmän veroneuvontaa tilitoimistolta ja yli 65 prosenttia ajatteli käyttävänsä tilitoimistoa veroneuvonnan antajana tulevaisuudessa. Tulosten perusteella voidaan todeta tilitoimiston antaman veroneuvonnan olevan asiantuntevaa ja sille on selkeästi tarvetta.

Tutkielman kolmantena alakysymyksenä esitettiin ”Millaista veroneuvontaa yritykset arvioivat tarvitsevansa?”. Tutkielmassa osoitettiin, että yritysmuodon valinnan ja muuttamisen veroneuvontaan ei ole suurta tarvetta yli 65 prosentin mielestä vastanneista. Sen sijaan yritysten ja omistajien verotus sekä voitonjaon verosuunnittelua haluttiin tilitoimistolta. Näistä henkilöverotuksen veroneuvonta oli selkeästi halutuinta, sillä yli 75 prosenttia halusi saada tästä osa-alueesta veroneuvontaa. Yritysjärjestelyjen veroneuvontaan oli olemassa kiinnostusta ja samoin jonkin verran yrityksen lopettamisen ja purkamisen veroneuvonnalle. Arvonlisäveroneuvonta nähtiin tärkeänä osa-alueena veroneuvonnassa, vaikka itse arvonlisäveron määrään ei voida vaikuttaa. Tutkimuksesta voidaan todeta, että tilinpäätösajan verosuunnittelu ja veroilmoituksen laatiminen ovat haluttuja palveluita tilitoimistolta. Myös erilaisten toimenpiteiden verotuksen ennakointi ja varmistaminen ennakkotietojen ja -ratkaisujen avulla koettiin halutuksi tilitoimiston antamaksi palveluksi.

Tutkielman pääkysymykseen ”Millaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta?” saatiin vastaus esitettyjen alakysymysten avulla. Tutkielma osoittaa, että yritykset haluavat saada veroneuvontaa tilitoimistolta. Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että veroneuvonnan tarve liittyy yrityksen koko elinkaareen. Veroneuvontaa tarvitaan yritystä perustettaessa ja yritysmuotoa muutettaessa, yritystoiminnan aikana yrityksen ja omistajien verotuksen ja voitonjaon suunnittelussa, yritysjärjestelyjä tehtäessä sekä yritystoimintaa lopetettaessa. Tutkielmassa tehdyt havainnot osoittavat, että tilitoimistossa on asiantuntevaa henkilöstöä ja heidän antamaan veroneuvontaan ollaan tyytyväisiä. Tutkielman perusteella voidaan suositella tilitoimistoja kehittämään veroneuvontaa. On myös erittäin tärkeää ylläpitää henkilöstön asiantuntijuutta veroasioissa ja saada yritykset tiedostamaan tilitoimiston antama veroneuvonta.

Tutkielman rajoituksia arvioitaessa voidaan todeta, että tutkielman luotettavuuteen on pyritty hyvän tieteellisen käytännön noudattamisella. Tutkielmassa käytetyt tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät ovat tieteellisesti hyväksytyjä. Useiden eri menetelmien käytön voidaan katsoa lisänneen tutkielman luotettavuutta. Tutkielman reliabiliteettia on pyritty parantamaan dokumentoimalla tutkimuksen aineisto siten, että muiden tutkijoiden on mahdollista tulkita aineistoa ja tehdä siitä vastaavia johtopäätöksiä. Tutkielman validiteettia arvioitaessa voidaan todeta, että kyselystä saadut vastaukset perustuvat vastaajan käsitykseen kysytystä asiasta. Tässä tulee huomioida se, onko vastaaja ymmärtänyt kysymyksen samalla tavalla kuin mitä tutkija on kysymyksellä tarkoittanut. Tutkielmassa esitetyistä tuloksista tulee huomioida, että kyselyyn vastanneet yritykset eivät olleet sen tilitoimiston asiakkaita, jonka työntekijöitä tutkielmassa oli haastateltu.

Tutkielman perusteella voidaan todeta, että tutkimukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Tutkielman perusteella voitiin selvittää, minkälaista veroneuvontaa yritykset tarvitsevat tilitoimistolta. Tutkielman avulla saatiin vastaukset myös asetettuihin alakysymyksiin.

Tätä opinnäytetyötä voidaan hyödyntää kehitettäessä tilitoimiston veroneuvonnan asiantuntijapalveluita. Tutkielmassa saatujen vastausten pohjalta tilitoimistotyöntekijöiden osaamisen kehittämistä voidaan ohjata veroneuvonnan kohdalta keskeisiin kysymyksiin. Arvioitaessa tutkielman hyödynnettävyyttä tutkijan kannalta voidaan todeta tämän olleen opettavainen ja kehittävä tutkimus.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, miten laajasti eri tilitoimistoissa annetaan veroneuvontaa. Tutkimisen arvoista olisi myös selvittää laaja-alaisesti tilitoimistotyöntekijöiden näkemystä heidän antamasta veroneuvonnasta.

LÄHTEET

Ahvenniemi, J. 2012. Taloushallintoalan ammattilaisia arvostetaan. Tilisanomat 2/2012, 3.

Ahvenniemi, J. 2013. Verouudistuksen koukerot. Tilisanomat 5/2013, 3.

Alhola, K. 2012. Verokysymykset tilinpäätöksessä. Tilisanomat 6/2012, 20 – 23.

Andersson, E. & Linnakangas, E. 2006. Tuloverotus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Broman, J. 2011. Suppeamistuspohjaisen osakeyhtiön verosuunnittelu ja osinkoverotus – Case Yritys X Oy. Turun ammattikorkeakoulu, Liiketalous, Sähköisen liiketoiminnan ja markkinoinnin opinnäytetyö.

Engblom A., Holla J., Järvinen J., Kellas S., Lampinen A., Lepistö M., Nuotio V-P., Paronen V., Rautajuuri A-L., Sandelin E., Torkkel T. & Äimä K. 2012. Elinkeinoverotus 2012. 1. painos. Juva: Bookwell Oy.

Grönqvist, K. 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu: Case Kaj Grönqvist. Haaga-Helian ammattikorkeakoulu, Liiketalouden koulutusohjelman opinnäytetyö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Immonen, R. 2008. Yritysjärjestelyt. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Jokinen, J. 2013a. Valtiosihteeri Hetemäki: Verolinjaus kantaa pitkälle tulevaisuuteen. Tilisanomat 3/2013, 14 – 19.

Jokinen, J. 2013b. Professori Marjaana Helminen: Verotuksen pitää olla ennustettavaa. Tilisanomat 4/2013, 14 – 19.

- Kattelus, A. 2008. Tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa. Satakunnan ammattikorkeakoulu, Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinnon opinnäyte-työ.
- Koponen, J. 2010. Yrittäjän verokäsikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki: Verotie-to
- Koskela, M. 2012. Pk-yrittäjän ja tilitoimiston yhteistyö. Tilisanomat 2/2012, 38 – 40.
- Kukkonen, M. & Walden, R. 2011. Pk-yrityksen verosuunnittelu. 1. painos. Hel-sinki: WSOYpro Oy.
- Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968.
- Leppiniemi, J. & Walden, R., 2010. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 11., uudistettu painos. Ekonomia-sarja. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Metsä-Tokila, T. 2011. Taloushallinnon palvelut. Toimialaraportti 1/2011. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Myrsky M. & Linnakangas E. 2006. Elinkeinotulon verotus. Toinen, uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Myrsky, M. & Ossa, J. 2008. Verotuksen perusteet. Helsinki: Talentum
- Mähönen, J. & Villa, S. 2009. Osakeyhtiö IV Osakeyhtiö ja verotus. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Ossa, J. 2011. Yritystoiminnan verotus. Hämeenlinna: CC Lakimiesliiton kustan-nus.
- PKT-säätiö. 2002. Yritys ja konsultti. Liikkeenjohdon konsultointi pk-yrityksen voimavarana. PKT-säätiön julkaisu 1/2002.

Tokola, P. & Hyypä, H. 2004. Konsultaatiotyön perusteita. EU: Metanoia Instituutti.

Tomperi S. 2006. Yritysverotus ja tilinpäätösuunnittelu. 20. - 21. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Verohallinto. 2011a. Arvonlisäverovelvollisen opas. Verohallinnon julkaisu 189.11.

Elektroniset lähteet

Rautanen, M.-L. & Merisalo, M. 2010. Työpanokseen perustuvan osingon verotus. [viitattu 12.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osakkeet_osingot_ja_peitelty_osingonjako/Tyopanokseen_perustuvan_osingon_verotus%289931%29.

Salokoski, J. & Manninen, P. 2013. Osinkotulojen verotus. [viitattu 3.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osakkeet_osingot_ja_peitelty_osingonjako/Osinkotulojen_verotus%2827842%29#Yhteist44.

Taloushallintoliitto. 2009. Taloushallintoliitto lyhyesti. [viitattu 20.10.2013] Saatavissa: http://www.taloushallintoliitto.fi/taloushallintoliitto/taloushallintoliitto_lyhyesti/.

Taloushallintoliitto. 2012. Tilitoimistofaktaa. [viitattu 20.10.2013] Saatavissa: <http://www.taloushallintoliitto.fi/media/tilitoimistofaktaa2/>.

Verohallinto. 2002. Peitelty osinko. [viitattu 12.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osakkeet_osingot_ja_peitelty_osingonjako/Peitelty_osinko%2810209%29.

Verohallinto. 2003. Yritysjärjestelyt. [viitattu 17.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Yritysjarjestelyt%2810176%29.

Verohallinto. 2010. Veroilmoituksen antaminen – yritykset ja yhteisöt. [viitattu 20.10.2013] Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Veroilmoitus.

Verohallinto. 2011b. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön tulolähteen tuloksen laskeminen. [viitattu 5.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoim_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus/Avoimen_yhtion_tai_kommandiittiyhtion_tu%289451%29.

Verohallinto. 2011c. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehen tulosuus. [viitattu 5.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Avoim_yhtio_ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus/Avoimen_yhtion_tai_kommandiittiyhtion_yh%289438%29.

Verohallinto. 2011d. Pääomatuloksi luettava osakaslaina. [viitattu 10.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Paaomatulot/Paaomatuloksi_luettava_osakaslaina%2815655%29.

Verohallinto. 2012a. Elinkeinoyhtymä. [viitattu 5.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Tulon_veronalaisuus_ja_menon_vaheennyskelpoisuus/Elinkeinoyhtyma%2826285%29.

Verohallinto. 2012b. Tuloverotus – liikkeen- tai ammatinharjoittaja. [viitattu 9.10.2013] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus.

Verohallinto. 2013. Verohallinnon yhtenäistämishjeet vuodelta 2012 toimitettavaa verotusta varten. [viitattu 19.10.2013] Saatavissa: <http://www.vero.fi/fi->

FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Verohallinnon_yhtenaistamisohjeet_v
uodel%2825909%29#3.13Toimintansalopettanutyritys_.

Veronmaksajat. 2013. Yhteisöverotus [viitattu 19.10.2013] Saatavissa:

<http://www.veronmaksajat.fi/fi-I/tutkimuksetjatilastot/tuloverotus/yhteisoverotus/>

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

LIITE 2. Haastattelun kysymykset

Veroneuvonta

YRITYS

1. Yrityksen yhtiömuoto *

- Toiminimi
- Avoin yhtiö
- Kommandiittiyhtiö
- Osakeyhtiö
- Jokin muu

2. Yrityksen henkilömäärä *

- 1 - 5 henkilöä
- 6 - 10 henkilöä
- 11 - 20 henkilöä
- 21 - 30 henkilöä
- yli 31 henkilöä

3. Yrityksen ikä *

- alle 5 vuotta
- 6 - 10 vuotta
- 11 - 20 vuotta
- 21 - 30 vuotta
- yli 31 vuotta

4. Liikevaihto viime tilikautena *

- alle 50.000 €
- 50.000 €- 100.000 €
- 100.000 €- 500.000 €
- 500.000 €- 1.000.000 €
- 1.000.000 €- 2.000.000 €
- yli 2.000.000 €

VASTAAJA

5. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

6. Ikä *

- alle 25 vuotta
- 26 - 35 vuotta
- 36 - 45 vuotta
- 46 - 55 vuotta
- 56 - 65 vuotta
- yli 65 vuotta

7. Työvuodet yrittäjänä *

- alle 5 vuotta
- 6 - 15 vuotta
- 16 - 25 vuotta
- 26 - 35 vuotta
- yli 35 vuotta

8. Koulutus *

- Peruskoulu
- Ylioppilas
- Ammatillinen koulutus
- Ammattikorkeakoulu
- Yliopisto/korkeakoulu

9. Tehdäänkö yrityksessänne verosuunnittelua *

- Kyllä
- Ei

10. Onko Verosuunnittelu mielestänne tarpeellista yrityksessänne *

- Kyllä
- Ei

11. Olen käyttänyt tilitoimistoa veroneuvonnassa *

- Kyllä
- Ei

12. Koetteko saavanne tilitoimistostanne asiantuntevaa veroneuvontaa *

- Kyllä
- Ei

Vastaa seuraaviin kysymyksiin rastittamalla mielestäsi oikea vaihtoehto

0 en osaa sanoa

1 täysin eri mieltä

2 eri mieltä

3 jokseenkin samaa mieltä

4 samaa mieltä

13. Olen tyytyväinen tilitoimistosta saamaani veroneuvontaan *

0 1 2 3 4

14. Olen ajatellut tulevaisuudessa käyttää tilitoimiston apua verosuunnittelussa *

0 1 2 3 4

15. Minulle riittää pelkkä kirjanpito, enkä kaipaa veroneuvontaa *

0 1 2 3 4

16. Verosuunnittelu on hankalaa, enkä koe tarvitsemani sitä ollenkaan *

0 1 2 3 4

17. Mielestäni tilitoimiston rooli yrityksen verosuunnittelussa on tärkeä *

0 1 2 3 4

18. Haluaisin saada enemmän veroneuvontaa *

0 1 2 3 4

19. Tilitoimistossa on asiantuntevaa veroneuvontaa *

0 1 2 3 4

20. Verosuunnittelu on tärkeä osa-alue elinkeinotoiminnassa *

0 1 2 3 4

Mihin verosuunnittelun osa-alueeseen haluaisitte enemmän neuvoa tilitoimistoltanne?

21. Yritysmuodon valinta/muutos *

0 1 2 3 4

22. Tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu *

0 1 2 3 4

23. Voitonjaon suunnittelu *

0 1 2 3 4

24. Arvonlisävero *

0 1 2 3 4

25. Veroilmoituksen laatiminen *

0 1 2 3 4

26. Ennakkotietojen ja -ratkaisujen hakeminen *

0 1 2 3 4

27. Verovapaiden matkakustannusten korvausten käsittely *

0 1 2 3 4

28. Yrityksen lopettaminen ja purkaminen *

0 1 2 3 4

29. Yritysjärjestelyjen verotus *

0 1 2 3 4

30. Elinkeinoverotus *

0 1 2 3 4

31. Henkilöverotus *

0 1 2 3 4

Haastattelun kysymykset

Miten määrittelisit veroneuvonnan?

Onko sinulta pyydetty veroneuvontaa?

Oletko antanut asiakkaillesi veroneuvontaa?

Koetko, että veroneuvonta on vaikeaa?

Miltä osa-alueelta olet antanut veroneuvontaa?

Koetko veroneuvonnan tarpeelliseksi yrityksille?

Miltä seuraavista aiheista sinulta on pyydetty veroneuvontaa:

Yritysmuodon valinta/muutos?

Tilinpäätökseen liittyvä verosuunnittelu?

Voitonjaon suunnittelu?

Arvonlisävero?

Veroilmoituksen laatiminen?

Ennakkotietojen ja ratkaisujen hakeminen?

Yrityksen lopettaminen ja purkaminen?

Yritysjärjestelyjen verotus?

Elinkeinoverotus?

Henkilöverotus?